Prof. DOROFTEI LUIZA
-antrenor-

LIMITAREA ACTIVITATII FIGURILOR ADVERSE

CUPRINS

INTRODUCERE…… 2

LIMITAREA ACTIVITĂȚII FIGURILOR ADVERSE… 5

A) LIMITAREA ACTIVITĂȚII FIGURILOR ADVERSE ÎN ANUMITE SISTEME DE DESCHIDERE …….... 5

B) LIMITAREA ACTIVITĂȚII FIGURILOR ADVERSE ÎN JOCUL DE MIJLOC ……. 23

C) LIMITAREA ACTIVITĂȚII FIGURILOR ADVERSE ÎN FINAL …… 40

CONCLUZII …… 49

ANEXA 1 …… 53

ANEXA 2 …… 55

ANEXA 3 …… 57

BIBLIOGRAFIE ……... 59

INTRODUCERE

Una din problemele cele mai acute cu care se confruntă jucătorul de şah este sistematizarea informației.
Începuturile literaturii şahiste se caracterizează prin încercări timide, mai mult sau mai puțin reuşite, de formulare a unei abordări metodice, sistemice a partidei de şah.
Prima încercare serioasă de a rezolva această problemă a făcut-o francezul **Andre Dunican Philidor** în cartea sa **„Analyse du jeu des Echecs”**, apărută la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi a constituit pentru multă vreme baza teoriei şahiste.
În timp însă, teoriile lui **Philidor** legate de abordarea partidei de şah au început să-şi arate limitele, devenind insuficiente pentru creşterea forței de joc.
Primul care a sesizat limitele principiilor lui **Philidor** şi a reuşit, la sfârşitul secolului al XIX-lea, să formuleze şi să sistematizeze principiile teoriei şahiste, în cadrul unui ansamblu coerent şi omogen a fost campionul mondial **Wilhelm Steinitz**, un jucător dotat cu un spirit metodic de excepție.
Un alt mare teoretician al acelor timpuri, **Siegfried Tarrasch**, a completat opera precedesorului său punând bazele aşa-numitei „şcoli clasice”. Din păcate însă, atât **Steinitz** cât şi **Tarrasch** au exagerat în aplicarea mult prea rigidă a principiilor lor, căzând în dogmatism.
Acceptând fondul general valabil a ideilor şcolii clasice, marele şahist rus **Mihail Cigorin** demonstrează că pe lângă acestea, o importanță hotărâtoare o are aprecierea concretă a poziției bazată pe calculul concret şi precis al variantelor.
Controversa principială dintre reprezentanții şcolii clasice şi **Cigorin** a dus la revizuirea şi îmbunătățirea principiilor şcolii clasice, urmaşii lui **Cigorin** şi în special **Alexandr Alehin** şi **Aaron Nimzovici** înlăturând definitiv dogmatismul şcolii clasice.

Gândirea şahistă a evoluat continuu şi astăzi este unanim acceptat aspectul dinamic pe care trebuie să-l aibă orice abordare a unei partide de şah.
Tocmai această abordare dinamică a condus la sistematizarea aşa numitelor poziţii tip şi a principiilor care le guvernează.
Prezenta lucrare tratează o temă foarte actuală în antrenamentul modern din şah şi anume **principiul limitării activității figurilor adverse.**
Am considerat ca foarte utilă structurarea lucrării în trei părţi distincte:

A) Limitarea activității figurilor adverse în anumite sisteme de deschidere
B) Limitarea activității figurilor adverse în jocul de mijloc
C) Limitarea activității figurilor adverse în final

Această structurare permite o mai bună înțelegere a principiului limitării activității figurilor adverse de către sportive, deoarece o astfel abordare a temei poate da o imagine globală asupra ei, fără a afecta fondul de idei.
După cum este ştiut, între cele trei faze ale partidei de şah există o strânsă legătură, deschiderea aleasă, de exemplu, determinând apariția în jocul de mijloc a unor poziții tip cu structuri de pioni, care se pot păstra, în unele cazuri şi în final.
Partidele selectate pentru exemplificări au fost luate din practica marilor maeştri şi în special din partidele campionilor mondiali.
De altfel, după cum se va vedea, aplicarea **principiului limitării activității figurilor adverse** este des întâlnită în practica actuală, ea constituind o **metodă modernă** de abordare a partidei de şah.
De altfel primul care a sesizat rolul important pe care îl joacă izolarea figurilor adverse, a fost campionul mondial **Jose Raul Capablanca** care a şi scris un articol pe această temă.
Apoi, fostul campion modial **Anatoli Karpov**, atrage atenția în comentariile partidelor proprii asupra mutărilor care au la bază principiul limitării activității figurilor adverse.
Am subliniat în lucrare, acolo unde am considerat necesar, modul în care marii maeştri înțeleg să aplice principiul sus-amintit.

De asemenea redarea unor comentarii în întregime a fost făcută cu scopul de a permite sportivului înțelegerea mecanismului intim de gândire al marilor maeştri, a modului lor de a gândi creator, nesablonard.
Sperăm ca, prin organizarea materialului şi prin exemplele alese, lucrarea să completeze fericit literatura şahistă pe această temă.
Am evitat, pe cât a fost posibil, doar prezentarea a pozițiilor fără a reda textul partidei din care provin.
Astfel partida poate fi privită ca un exemplu remarcabil da capo-al fine, ca un ansamblu arhitectural complet şi nu doar ca un moment, mai mult sau mai puțin important al unei lupte de idei.

LIMITAREA ACTIVITĂȚII FIGURILOR ADVERSE

A. LIMITAREA ACTIVITĂȚII FIGURILOR ADVERSE ÎN DESCHIDERE

Este ştiut că alegerea repertoriului de deschideri nu este deloc întâmplătoare, la această alegere contribuind atât înclinarea nativă a sportivului pentru un anumit gen de poziții, cât şi sfaturile antrenorului.

Dacă sportivul este evident subiectiv, atunci când îşi stabileşte repertoriul de deschideri, antrenorul trebuie să fie cât mai obiectiv, încercând să focalizeze atenția sportivului spre acele sisteme de deschidere care i se potrivesc cel mai bine.

Vom analiza două sisteme de deschidere în care tendinta de a limita activitatea figurilor adverse iese în evidență cu pregnanță:

a) Varianta Cigorin din Partida spaniolă

b) Varianta Petrosian din Indiana regelui

În ambele cazuri, cunoaşterea unor partide de referință este esențială pentru însuşirea corectă a ideilor strategice şi a motivelor tactice.

Evident, aplicarea încă din faza de deschidere a principiului limitării figurilor adverse îşi pune amprenta asupra desfăşurării ulterioare a partidei.

a) Vom analiza acum o serie de partide din varianta Cigorin a Partidei spaniole. Deşi negrul a jucat diverse subvariante, ideea albului a fost una şi aceeaşi: limitarea activității calului din a5.

Nu întâmplător, ordinea în care vom analiza partidele este cea istorică (temporală), tocmai pentru a ne face o imagine mai clară asupra evoluției ideilor şi planurilor de joc.

Vom începe cu partida **Karpov –Andersson** (Stockholm 1969) în care viitorul campion mondial de juniori şi seniori, la acea dată încă junior, dovedeşte cunoştințe serioase de strategie încă din faza de deschidere.

KARPOV-ANDERSSON (Stockholm 1969) **C97**

1.e4-e5 2.Cf3-Cc6 3.Nb5-a6 4.Na4-Cf6 5.0–0-Ne7 6.Te1-b5 7.Nb3-d6 8.c3 0–0 9.h3-Ca5 10.Nc2-c5 11.d4-Dc7 12.Cbd2 Nb7 (Una din cele mai vechi continuări. De preferat este însă 12..c:d4 pentru că după 13.c:d4 negrul are un oarecare contrajoc şi pe coloana „c") **13.d5!** (La vremea respectivă această continuare a fost considerată o noutate, mai frecvent jucându-se 13.Cf1-Tfe8 14.d5-Nc8 15.Ce3-Nf8 16.Rh1-g6 17.g4-Ng7 18.Tg1-Rh8 19.Cg5 Cb7 cu egalitate ca în partida **Boleslavski-Smaslov**, Varşovia 1947.

Foarte instructiv este comentariul lui **Karpov**:„Albul închide imediat centrul şi nebunul negru va trebui să piardă mai multe tempouri pentru a se instala pe d7. Consider părerea că în poziții închise pierderea de tempouri nu este importantă este greşită.

Bineînteles că în pozițiile deschise, avantajul caştigului de timp este mai prețios, dar nici în pozițiile închise pierderea de timp nu se justifică, deşi ea se face mai puțin simțită") **13...Nc8 14.Cf1-Nd7** (Vezi diagrama 1)

Diagrama 1

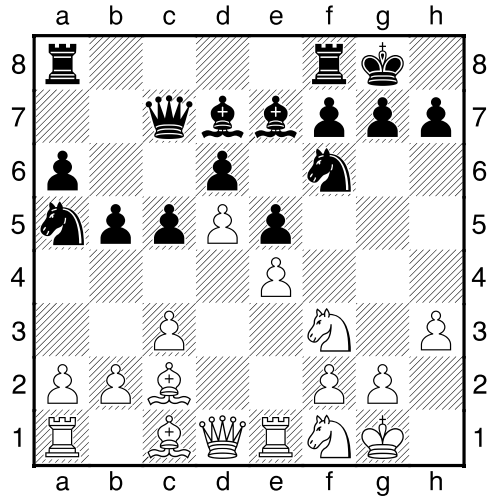

În poziția din diagramă albul a jucat **15.b3!** [„Cu scopul de a limita activitatea calului negru din a5. Desigur ca în multe alte deschideri negrul are greutăți cu dezvoltarea uneia sau alteia dintre figuri. Este suficient să ne amintim de nebunii „limitați" din Apărarea franceză sau sistemul Benoni. În cazul de față putem vorbi despre „sărmanul cal spaniol" care nu reuşeşte „să-şi găsească liniştea". El este lipsit de câmpul c4, iar dacă negrul împinge acum pionul „c" urmează b3-b4, după care „sărmanul cal spaniol" este lipsit de orice perspective (la fel se întâmplă cu calul de pe flancul damei şi în aşa-numita variantă iugoslavă a Indienei regelui, deci ideea de limitare aplicată în această partidă nu este de loc nouă!)-comentariu **Karpov**] **15…Cb7** (Negrul încearcă să joace „elastic". Mai bine ar fi fost, aşa cum recomandă **Karpov**, 16..c4 17.b4-Cb7 pentru a încerca împingerea a6-a5 cu contrajoc pe coloana „a") **16.c4-Tfb8 17.Ce3-Nf8 18.Cf5-Cd8 19.Ch2** („Albul pregăteşte spargerea f2-f4, mult mai eficientă aici decât înaintarea tipică g2-g4, deoarece nebunul din d7 împiedică apărarea importantului câmp e5 cu calul, ori tocmai atacul acestui punct face parte din planul albului) **19...Ce8 20.h4** (Nu contravine, după cum s-ar părea ideii de a juca f4, deoarece cu 20.h4 albul încearcă să câştige cât mai mult spațiu) **20...f6** („Este interesant de observat că în încercarea de a activiza unul din cai negrul îl limitează pe celalalt"- **Karpov**. Era mai bine probabil 20...b:c4 21.b:c4-Ta7) **21.h5-Cf7 22.Te3** („Linia a 3-a este magistrala ideală pentru a transla turnul pe oricare din flancuri"- **Karpov**) **22…Cg5 23.Ch4-Dd8 24.Tg3-Cc7 25.C2f3-h6?!** (Era mai bine pentru negru să încerce seria de schimburi 25...b:c4 26.b:c4-C:f3+ 27.C:f3 pentru a uşura apărarea) **26.Cg6** (Vezi diagrama 2, pag.8)
Iată cum comentează **Karpov** poziția din diagramă: „Aşadar, albul a obținut totul sau aproape totul. Pentru o „deplină fericire" trebuie doar să mai schimbe nebunul de câmpuri albe, apărând însa în prealabil câmpurile c4 si e4, după care adversarul nu îşi mai poate

apăra câmpurile slabe din propria poziție. Acesta ar fi planul strategic general pe care trebuie să-l aplice albul. Dar pentru a-l duce la îndeplinire, albul trebuie să facă față tuturor greutăților şi de asemenea să evite capcanele tactice".

Diagrama 2

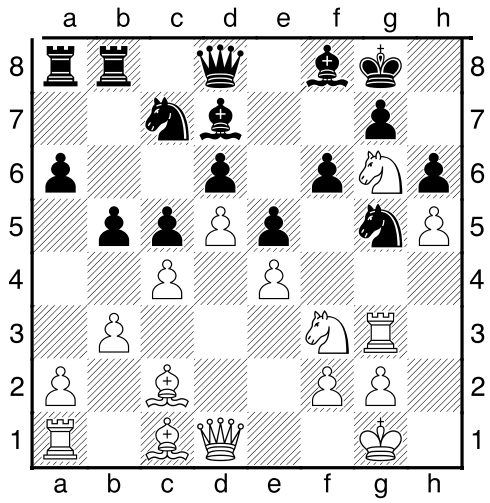

26…a5 (Prin această încercare de contrajoc negrul încearcă să deschidă coloanele „b" şi „c") **27.a4!** („Slăbirea câmpului b4 nu are mare importanță, aducerea calului negru la b4 nefiind periculoasa"- **Karpov**) **27...b:c4 28.b:c4-Ca6 29.De2-Ta7 30.Nd2-Tab7 31.Nc3!** („Este necesar ca albul să ia sub control toate punctele prin care poate pătrunde turnul negru"-**Karpov**) **31...Cb4 32.Nd1** (Manevrele care urmează, aparent greu de înțeles, au drept scop atât realizarea planului strategic (schimbarea nebunului de câmpuri albe - s.n) cât şi împiedicarea oricărei încercări de activizare din partea negrului) **31…Ca6 33.Cd2-Cb4 34.Te3-Ne8 35.Cf1-Dc8 36.Cg3-Nd7 37.Dd2-Ch7 38.Ne2-Rf7 39.Dd1-Ne7 40.Cf1-Nd8 41.Ch2-Rg8 42.Ng4!** (În sfârşit albul reuşeşte să schimbe nebunul. Negrul nu poate juca acum 42…N:g4 43.C:g4-Cc2 din cauza 44.C:h6+) **42...Cg5 43.N:d7-D:d7 44.Cf1 f5** („Albul amenință ca după manevra Cf1-g3-f5, urmată de atacul de pioni g3-f4 să obțină atac decisiv. Andersson face încercări de a

ieşi din strânsoare”- **Karpov**) **45.e:f5-D:f5 46.Cg3-Df7 47.De2!-Nf6 48.Tf1!-Dd7 49.f4-e:f4 50.T:f4** (Albul a reuşit să deschidă coloanele pe flancul regelui) **50...N:c3 51.T:c3-Te8 52.Te3-Tbb8 53.Df2** (Amenințarea 54.Te7 este decisivă) **53...Ch7 54.Cf5 T:e3 55.D:e3-Cf6 56.Cge7+ - Rh8 57.C:h6-Te8??** (O greşeală, după care albul ar fi putut încheia partida elegant. Nici 57...De8 58.De6-Cd3 59.Cf7+ nu salva) **58.Cf7+ -Rh7 59.Te4?** (Albul nu observă varianta elegantă 59.Cg5+ - Rh6 60.T:f6+ - g:f6 61.Cf7+ Rg7 62.Dh6+ R:f7 63.Dh7+ - Rf8 64.Cg6 mat) **59...T:e7? 60.T:e7** şi negrul a cedat **1–0.**

De remarcat, în comentariile făcute de **Karpov** analogiile pe care le face cu alte sisteme de deschidere şi de asemanea claritatea expunerii ideilor care îl conduc la alegerea planului de joc.

Nu trebuie uitat că la data jucării acestei partide **Karpov** avea doar 18 ani şi era aproape un necunoscut!

Să reluam o parte din comentariul lui **Karpov** de la mutarea a 15-a din partida de mai sus: ,,dacă negrul împinge acum pionul „c” urmează b3-b4, după care ,,sărmanul cal spaniol” este lipsit de orice perspective”

Câtă dreptate are **Karpov** când afirmă acest lucru, o demonstrează partida:

GELLER - MECKING (Palma de Mallorca 1970) **C98**

1.e4-e5 2.Cf3-Cc6 3.Nb5-a6 4.Na4-Cf6 5.0–0 - Ne7 6.Te1-b5 7.Nb3-d6 8.c3-0–0 9.h3-Ca5 10.Nc2-c5 11.d4-Dc7 12.Cbd2-Cc6 13.d5! (Din nou albul închide centrul asigurându-şi o anumită superioritate de spațiu, care să-i permită dezvoltarea atacului pe flancul regelui) **13…Ca5** (Mai viabilă este linia 13…Cd8 14.a4-Tb8 15.b4-c4 16.Cf1-Ce8 17.a:b5-a:b5 18.Ch2-f5 *(sau 18...f6 19.f4-e:f4 20.N:f4-Ce5)* 19.e:f5-N:f5 20.N:f5-T:f5 cum s-a jucat în partida **Geller-Smâslov** din acelaşi turneu *Anexa 1*. Mutarea 13…Cd8 este ideea lui **Rubinstein** care recomanda urmatorul plan de regrupare pentru negru: Cf6-e8,g7-g6,Ce8-g7,f7-f6 urmat de Cd8-f7 rezolvând oarecum problema calului inactiv. Acest plan a

şi fost jucat de altfel în partida **Thomas-Rubinstein** (Baden-Baden 1925) şi care poate fi consultată în *Anexa 1.* Referitor la mutarea 13…Ca7, vezi partida **Geller-Hernandez din** *Anexa 1.*) **14.b3!** (Ca şi în partida precedentă **Karpov-Andersson**, albul limitează raza de acţiune a calului din a5, forţându-l practic pe negru să piardă tempouri bune pentru a se regrupa. După cum vom vedea, negrul va efectua până la urmă mutarea c4, care duce la aceeaşi poziţie care ar fi rezultat dacă acum negrul juca 14..c4 15.b4-Cb7) **14…Nd7 15.Cf1-Cb7 16.Cg3-c4 17.b4!** (vezi diagrama 3)

Diagrama 3

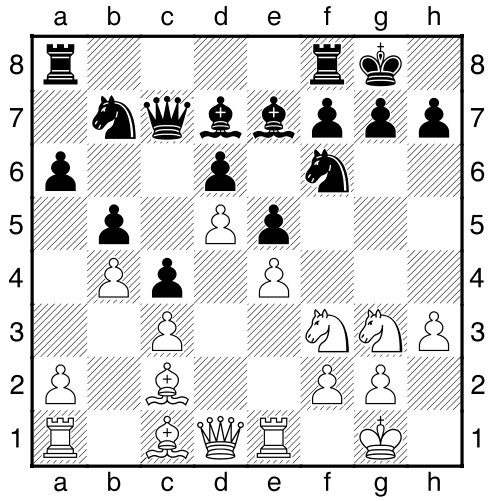

După această mutare, care ia sub control câmpurile a5 şi c5 negrului nu-i mai rămâne decât un singur câmp pentru cal şi anume d8. Regruparea pe care o începe, necesită timp şi de acest lucru va profita albul pentru declanşarea atacului pe flancul regelui. De remarcat acurateţea cu care Geller va respinge în continuare toate încercările de contrajoc ale negrului) **17…Tfc8** (Eliberând câmpul f8 pentru nebun. Devine acum clar că încercarea de a construi baricada în stilul lui **Rubinstein**, este tardivă) **18.Cf5-Nf8 19.Ch2-a5 20.Te3!!** (O mutare foarte tare cu care albul rezolvă două probleme importante: 1) ia sub control câmpul c3 2) poate transla turnul în g3 pentru a susţine atacul de figuri asupra regelui negru.

În plus, după ce negrul va schimba pe f5, raza de acțiune a nebunului din c2 se măreşte, iar câmpul e4 poate juca rol de „trambulină“ pentru figurile albe) **20…a:b4 21.c:b4-N:f5 22.e:f5-c3** (Negrul nu-şi doreşte o apărare pasivă şi de aceea încearcă să găsească un contrajoc satisfăcător. Acum la mutarea naturală 23.g4 ar fi urmat foarte tare 23…Dc4. Vezi diagrama 4)

Diagrama 4

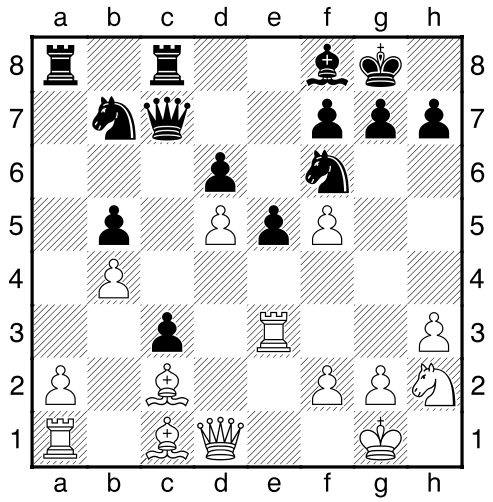

În această poziție albul a jucat **23.Cg4!** pentru a lua sub control câmpul e4 şi a împiedica mutarea Dc4. A urmat **23…Ne7 24.C:f6+-N:f6 25.Te4** (Principala idee a planului strategic al albului a fost realizată. Acum albul se pregăteşte să dezvolte atacul de pioni asupra regelui advers, atac susținut şi de perechea de nebuni) **25…Dd7 26.Df3-Tc7 27.h4-De7 28.g3-Cd8** (Abia acum calul părăseşte câmpul b7 fără însă a avea perspective mai bune) **29.a3-Tcc8 30.Tb1-Tc7 31.De2-Tb8 32.Tb3-Dd7 33.Df3!** (Acum se amenință atât 34.g4, cât şi luarea în c3) **33…Ne7 34.Te3 Nf6 35.Te4 Ne7 36.g4!** (Forțează practic răspunsul negrului, după care pionul c3 pică, iar atacul albului se păstrează) **36…f6 37.Te3-Cf7** (Abia acum calul negrului are o oarecare libertate de acțiune, dar este mult prea târziu…) **38.Tb:c3-Tbc8 39.Ne4!** (Nu permite sacrificul de pion 39…e4 care ar fi asigurat negrului importantul

câmp e5) **39…Nd8 40.Nd2-Tc4 41.T:c4-T:c4 42.Tc3-Nb6 43.T:c4-b:c4 44.g5** (Şi fără prezența turnurilor pe tablă atacul albului este foarte puternic, având în vedere prezența damelor) **44…f:g5 45.h:g5-Nd8 46.Dh5-c3 47.Ne3-h6 48.f6** şi negrul a cedat **1–0**.

O partidă într-adevăr remarcabilă!

Importanța cunoaşterii partidelor clasice într-o anumită variantă din repertoriul de deschideri, rolul pe care îl are o vastă cultură şahistă, sunt demonstrate de următoarea partidă, de dată mult mai recentă, în care un tânăr mare maestru aplica acelaşi plan.

MOROZEVICI – PONOMARIOV C96

(CM - FIDE - Moscova 2001)

1.e4-e5 2.Cf3-Cc6 3.Nb5-a6 4.Na4-Cf6 5.0–0-Ne7 6.Te1-b5 7.Nb3-d6 8.c3-0–0 9.h3-Ca5 10.Nc2-c5 11.d4-c:d4 12.c:d4-Nb7 13.d5 (Vezi diagrama 5)

Diagrama 5

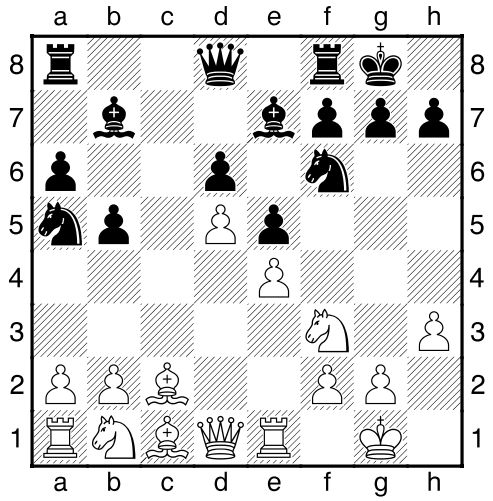

În această variantă a Partidei spaniole negrul încearcă să obțină contrajoc pe coloana „c” şi să pregătească spargerea f7-f5,dar şi aici poziția afară din joc a calului din a5 îşi poate spune cuvântul.

13…Tc8 („Alături de 13…Nc8 una din cele mai populare continuări. Merită atenție însă şi mutarea 13…Cc4 cum a jucat Smaslov într-una din partidele sale” - comentariu **Morozevici**) **14.b3** (Din nou, mutarea tipică b2-b3 are drept scop limitarea activității calului din a5) **14…Dc7 15.Nd3-C:e4** (O noutate de o valoare îndoielnică. Mai bine ar fi fost 15….Ch5 16.Nf1-f5 17.e:f5-Cf4 18.N:f4-e:f4 19.Ca3-Nf6 20.Tb1-Dc3 21.C:b5 şi adversarii au căzut de acord asupra remizei, ca în partida **Ciocâltea – Smejkal** (Halle 1974) **16.N:e4-f5 17.Nd3-e4 18.Ng5!-Nf6 19.N:f6-T:f6 20.Ne2!** (Cel mai simplu) **20…e:f3 21.N:f3** (Vezi diagrama 6)

Diagrama 6

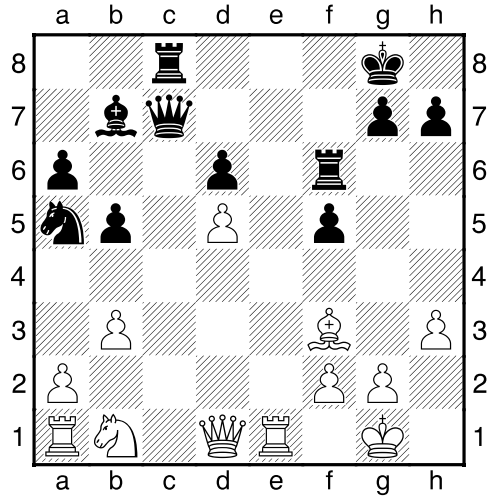

Calul negru a rămas „suspendat” în a5 şi acolo îşi va găsi sfârşitul! **21…b4** (Negrul intenționează să-şi ocupe cu calul câmpul c5 dar manevra Ca5-b7-c5 cere prea mult timp. Nici varianta 21…Dc2 22.Dd4-Na8 23.Cd2-Dc3 24.D:c3-T:c3 25.Tac1-T:c1 26.T:c1 nu este satisfăcătoare pentru negru, avantajul albului fiind destul de clar şi în acest caz) 22.**Cd2-Tff8** (Negrul nu a obținut nimic din ocuparea coloanei „c” şi încearcă să anihileze activitatea albului pe coloana „e”. Nu era însă mai bine nici 22...Dc2 23.Cf1-Db2 24.Cg3-Tff8 25.Te2-Dc3 26.Te6-Dc5 27.Dd2 cu avantaj clar

pentru alb) **23.a3!!** (Acum negrul nu mai poate evita pierderile materiale) **23…Db6 24.a:b4-D:b4 25.Ta4-Dc3 26.Te3-Db2 27.Cf1-Tc5 28.De1-Tc1 29.D:a5** („Tortura" calului s-a încheiat!) **29…Db1 30.Ne2-f4 31.Tf3-g5 32.Nd3-Db2 33.Tc4** şi negrul a cedat **1–0**.

b) Vom trece acum la analizarea limitării activității figurilor adverse într-o altă variantă de deschidere şi anume varianta Petrosian din Indiana Regelui. Ideea de bază a acestui sistem este legarea calului din f6, pentru a nu permite negrului dezvoltarea tipică a atacului de pioni pe flancul regelui.
Vom analiza partida **Petrosian - Suetin** (Riga, 1958) pe care o analizează fostul campion mondial într-una din lecțiile sale, el explicând totodată şi ideile care stau la baza sistemului:

PETROSIAN – SUETIN (Riga, 1958) **E93**

1.d4-Cf6 2.c4-g6 3.Cc3-Ng7 4.e4-d6 5.Ne2-0–0 6.Cf3-e5 7.d5-Cbd7 8.Ng5-h6 9.Nh4 (Vezi diagrama 7)

Diagrama 7

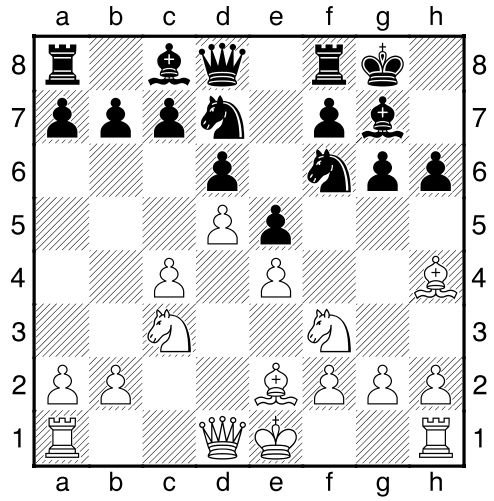

Iată cum comentează **Petrosian** această poziție: „Este destul de clar că nu este aşa uşor să găseşti un plan de joc favorabil pentru negru, deoarece planul clasic cu Cc5 urmat de retragerea calului din f6 la e8 şi împingerea f7-f5 este acum mult îngreunat. La 9…Cc5 albul joacă mutarea elastică 10.Cd2 şi amenințarea b2-b4 este foarte neplăcută pentru negru. Nu este de mirare, că după o îndelungată gândire, Suetin s-a hotărât să ia o decizie radicală". A urmat: **9…g5 10.Ng3-Ch5** („Practica ulterioară a arătat că acest plan adoptat de negru este viabil" -**Petrosian**) **11.0–0 a5 12.Ce1-Cf4 13.Cc2** (Foarte bine este aici şi 13.Ng4, pentru a schimba nebunul „bun" al negrului) **13...Cc5 14.Ce3-C:e4 15.C:e4-C:e2+ 16.D:e2-f5 17.f3** („Albul are acum un avantaj mic, dar de lungă durată. Dacă negrul joacă acum 17...f:e4, după 18.f:e4 Tf4 19.N:f4 e:f4 20.Cf5 avantajul albului este incontestabil" -**Petrosian**) 17…f4 **18.c5-f:e3** (Dacă 18...f:g3 atunci 19.h:g3! cu ideea 20.g4) **19.D:e3-Nf5 20.Tac1-Dd7 21.Tc3** („Albul se pregăteşte să dubleze turnurile pe coloana „c", iar după schimbul pionilor pe d6, să patrundă pe această coloană cu figurile grele" -**Petrosian**) **21...d:c5 22.D:c5- b6 23.De3-D:d5** (Era mai bine aici 23...Tf7) **24.T:c7-Dd4** (Dacă 24...D:a2, atunci 25.Cd6 cu avantaj clar pentru alb) **25.Nf2-D:e3** („Probabil cel mai bine era aici 25…D:b2 pentru a compensa măcar material poziția mult mai activă a albului. Acum, deşi poziția se simplifică, apărarea negrului devine, mutare cu mutare, tot mai grea" -**Petrosian**) **26.N:e3-Ne6 27.a3-b5 28.Nd2!** („Nebunul se îndreaptă spre c3 unde ocupa o pozitie excelentă, „cimentând" flancul damei şi presând asupra pionului e5"-**Petrosian**. În plus, nu este de neglijat nici amenințarea Ce4-g3-h5) **28...Tfd8 29.Nc3-a4 30.Te1!** („Vă rog să observați că dacă pionii de pe flancul regelui ar fi stat în g6 respectiv h7, cum de obicei se întâmplă în Indiana regelui, negrul ar fi putut să se salveze utilizând metoda cunoscută de a accepta o slăbiciune, simplificând însă serios poziția. Din cauza slăbirii poziției regelui provocată de împingerea pionilor, negrul nu-şi mai poate permite acest lucru, amenințarea Ce4-g3-h5 planând asupra regelui său" -**Petrosian**) **30…Tac8 31.Tb7!-Td5** (Nu mergea acum 31...Tb8?

din cauza 32.T:g7+-R:g7 33.N:e5+ cu avantaj clar pentru alb) **32.Tb6! - Nf7** (Nu merge nici 32...Nd7 din cauza 33.T:h6! şi nici 32...Te8 din cauza 33.Cd6) **33.Cd6-Td8 34.Cf5-Rh7 35.Tb7-T8d7 36.T:d7- T:d7 37.C:g7-R:g7 38.T:e5-Rg6 39.T:b5-Td1+ 40.Rf2-Tc1 41.Tb6+ - Rh7 42.g4-Th1 43.h3-Nd5** (Dacă 43...T:h3, atunci 44.Rg2-Th4 45.Ne1) **44.Td6-Td1 45.Td7+ - Rg8 46.Re3-Nb3 47.Tg7+ - Rf8 48.Tg6+ - Nc2 49.T:h6-Td3+ 50.Re2-Td5 51.h4 g:h4 52.T:h4-Rf7 53.f4-Nd1+ 54.Re3-Rg6 55.g5-Nh5 56.Nf6 Tc5 57.Rd4-Tb5 58.Re4-Nd1 59.f5+ - Rf7 60.Ne5-Nc2+ 61.Rf4** şi negrul a cedat **1–0**

Să concluzionăm: pentru a evita limitarea activității calului din f6 prin legare, negrul a jucat h7-h6 şi apoi g6-g5, slăbindu-şi flancul regelui şi limitând acțiunea altei piese uşoare, nebunul din g7.

Comentariul lui **Petrosian** de la mutarea 30 este edificator în această privință.

Pentru aprofundarea temei am introdus în anexa 2 partida **Petrosian-Iuhtman** (Tbilisi 1959)

În cazul în care negrul încearcă să realizeze înaintarea tematică f7-f5, încercând să evite slăbirea flancului regelui, el pierde foarte multă vreme ceea ce permite albului să preia inițiative pe flancul damei.

Următoarea partidă subliniază ideea sus-amintită şi în plus, arată că încercările negrului de a scăpa de legătură duce de asemenea la limitarea activității altor figuri:

PETROSIAN – GLIGORICI (Bled-TC, 1959) **E93**

1.d4-Cf6 2.c4-g6 3.Cc3-Ng7 4.e4-d6 5.Cf3-0–0 6.Ne2-e5 7.d5-Cbd7 8.Ng5-h6 9.Nh4-a6 (Interesant este şi 9...g5!? 10.Ng3-Ch5 11.h4-g4 12.Cd2-f5!? cu joc complicat, ca în partida **Hort-Vogt,** Leipzig 1973 – vezi Anexa 2) **10.Cd2-De8 11.0–0-Ch7 12.b4-Cg5** (Slab este 12...f5? din cauza 13.e:f5-g:f5 14.Nh5! cu avantaj clar pentru alb, după cum arată **Petrosian**) **13.Tc1-f5 14.f3 De7 15.Rh1!** (O întărire față de partida **Tal-Fischer** din acelaşi turneu în care s-a jucat 15.Nf2 - vezi partida în Anexa 2)

15...Cf6 16.c5-Ch5 (Dacă 16...d:c5? atunci 17.b:c5-D:c5 18.Cb5 cu avantaj pentru alb) **17.c6!** (O întărire față de partida **Olafsson-Gligorici** jucată cu câteva runde mai devreme în acelaşi turneu în care albul a continuat cu 17.c:d6?-c:d6 18.Ca4 la care a urmat 18…Cf4 cu joc bun pentru negru – vezi partida în Anexa 2) **17...b6** (Dacă 17…b:c6 atunci 18.d:c6, eliberând câmpul d5 pentru cal şi amenințând să creeze un pion liber pe flancul damei după înaintarea pionilor a şi b) **18.e:f5-g:f5 19.g3!** (Vezi diagrama 8)

Diagrama 8

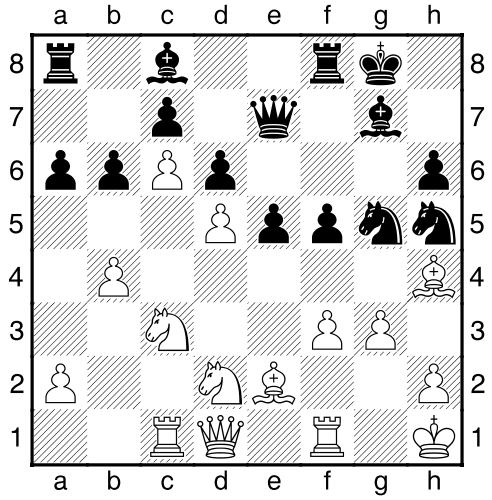

Să urmărim comentariul lui **Petrosian**: „Pe această mutare, neînsemnată la prima vedere, se bazează construcția albului. Amenințarea 20.f4 poate fi parată doar cu prețul unor importante concesii poziționale. Acum la 19...f4? ar fi urmat 20.g4 Cf6 21.N:g5-h:g5 22.Cde4 iar la 19...Cf6 albul ar fi continuat cu 20.f4-e:f4 21.g:f4-Cge4 22.Nh5! în ambele cazuri cu avantaj clar, deoarece în primul caz datorită pionului alb g4, iar în al doilea caz din cauza pionului negru f5 nebunul negru din c8 ar fi fost „arestat la domiciliu”, iar turnul din a8 lipsit de orice perspective. Albul ar fi avut practic două figuri în plus”. Aspectul de limitare a activității figurilor adverse din aceste variante secundare este deosebit de instructiv.

Menţionăm că aşa cum prin mutarea b3 în **Partida spaniolă** se limitează activitatea calului din a5, prin mutarea g3 se limitează activitatea calului din h5 în multe variante ale **Indienei regelui**. Partida a continuat astfel **19...Nf6 20.f4?!** (**Matanovici** recomanda aici 20.a4!-e4 21.f4 cu avantaj pentru alb) **20...Cg7 21.Cc4?!** („Mult mai bine ar fi fost 21.a4! cu superioritate clară şi pe flancul damei" – **Petrosian**) **21...e:f4 22.g:f4-b5 23.Cd2-Ce4 24.N:f6 T:f6 25.Nf3?!** (O inexactitate. Mult mai bine ar fi fost aici, cum indică **Petrosian** 25.Cb3-C:c3 26.T:c3-De4+ 27.Tcf3!-D:b4 28.Tg1 cu atac periculos) **25...a5 26.a3-a:b4 27.a:b4-Tg6** (Nici 27...Ta3 28.Cdb1-Ta1 29.Dd4 nu este mai bine pentru negru) **28.Cd:e4-f:e4 29.N:e4-Nf5 30.N:f5-C:f5 31.Dh5-Tf6!** (Singura mutare! Dacă 31...Df7, atunci 32.D:g6+ - D:g6 33.Tg1 cu avantaj pentru alb – **Petrosian**) **32.Tg1+ - Rh8 33.Tce1-Df7 34.D:f7-T:f7 35.Te4** (Era poate mai bine 35.Ta1!?, cum recomanda **Matanovici**) **35...Rh7 36.C:b5-Ta2 37.Cd4-C:d4 38.T:d4-Te7 39.f5-Tee2 40.Th4-Tf2 41.b5-Tab2?** („Greşeală decisivă. După 41...Tac2 42.Th5-Tb2 poziţia ar fi fost egală aşa cum consideră atât **Petrosian**, cât şi **Matanovici**. Urmează o spargere tipică") **42.b6!-T:b6** (Dacă 42...c:b6 atunci 43.Tc1-Tbc2 44.T:c2-T:c2 45.Tg4! cu câştig uşor) **43.Thg4-Tb8 44.Tg7+ Rh8 45.T7g6** şi negrul a cedat deoarece la 45...Rh7 urmează 46.Tg7+ Rh8 48.T:c7 cu caştig uşor, după cum arăta **Petrosian**. **1–0**

Cât de dificilă este apărarea negrului, dacă evită legarea, o demonstrează partida:

KASPAROV - CIBURDANIDZE (Baku, 1980) **E92**

1.d4-Cf6 2.c4-g6 3.Cc3-Ng7 4.e4-d6 5.Cf3 0–0 6.Ne2-e5 7.Ne3-De7 8.d5-Cg4 9.Ng5-f6 10.Nh4 (Situaţia este oarecum schimbată. Acum nu mai este legat calul, ci pionul f6, dar ideea fundamentală rămâne aceeaşi, limitarea activităţii figurilor negre de pe flancul regelui. Modul în care **Kasparov** reuşeşte să anihileze activitatea figurilor negre de pe flancul regelui şi felul în

care alimentează atacul este deosebit de instructiv) **11.h3-Ch6 12.Cd2-c5 13.Cf1 Cf7** (Vezi diagrama 9)

Diagrama 9

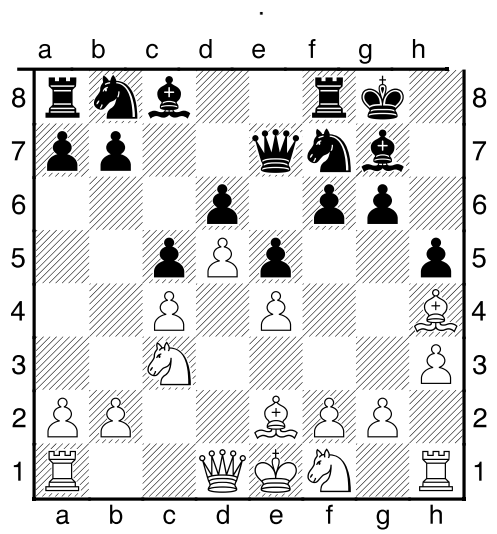

Manevra de cal Cf6-g4-h6-f7, pe lângă că a necesitat mult timp, nu a îmbunătățit cu nimic poziția negrului. **Kasparov** reacționează acum foarte energic: **14.g4!-h:g4 15.N:g4! - g5** (Încercarea de a evita schimbul nebunului bun din c8 ar fi permis albului ca după 15...Cd7 16.Tg1 să dezvolte un atac foarte puternic pe flancul regelui) **16.N:c8-T:c8 17.Ce3!!** (Deşi analizele ulterioare, efectuate cu ajutorul calculatoarelor, au arătat că sacrificiul de figură nu este pe deplin corect, mutarea 17.Ce3 merită apreciată ca atare, deoarece din punct de vedere psihologic este extrem de neplacută. **Kasparov** încearcă să elimine orice încercare de contrajoc a negrului, considerând că retragerea 17.Ng3 ar fi permis negrului să se activizeze după 17…f5! 18.e:f5-e4!) **17...g:h4 18.Cf5-Dd8** (Mai exact era 18…Dd8) **19.Dg4-Cg5 20.C:h4-Tc7 21.Cf5-a6 22.h4-Ch7 23.Tg1-Df8 24.Re2!** (Acum negrul trebuie să găsească mutări unice de apărare, lucru care, în condiții de concurs, este foarte dificil. Deşi are o figură în plus negrul este redus la pasivitate şi acest lucru trebuie să să-şi spună cuvântul mai

devreme sau mai târziu. Planul albului este destul de clar: triplarea figurilor grele pe coloana „g”, asigurarea poziției regelui propriu și apoi aducerea în atac a „rezerviștilor” - calul din c3 și pionul „h”. Negrul găsește încă, spre lauda lui resurse de apărare foarte ingenioase. Vezi diagrama 10)

Diagrama 10

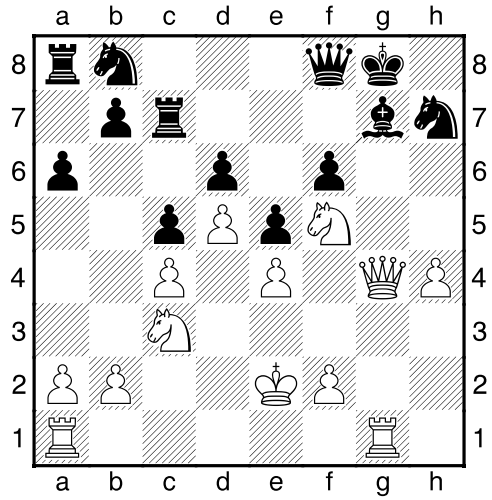

24…Ta7! (O mutare grea, după care negrul aproape că egalează) **25.a4-b6 26.Dh5-Rh8 27.Tg6-Td7 28.Tag1-Tab7 29.Dg4** (Prima parte a planului a fost îndeplinită) **29…Tbc7 30.Tg2-Tb7 31.Rf1!** (Albul trece la cea de a doua etapă a planului: asigurarea poziției regelui propriu) **31…Ta7 32.Rg1** (Mult mai exact era 32.h5-Cg5 33.h6-N:h6 34.Th2) **32...Tf7 33.Ce2-Dc8 34.f4** (Şi acum era mai precis 34.C:d6-D:g4 35.C:f7+ -T:f7 36.T6:g4 cu avantaj pentru alb) **34...b5 35.a:b5-a:b5 36.c:b5-Tab7 37.h5-Cf8 38.Dh3?!** (O inexactitate în criza de timp. Mai corect este 38.C:d6-D:g4 39.T6:g4-e:f4 40.C:f4 cu poziție caştigată pentru alb) **38...C:g6??** (O gafă după care poziția negrului se prăbuşeşte rapid. Şanse mai bune oferea 38...c4) **39.h:g6+ -Rg8 40.g:f7+** (Sau 40.Dh7+ Rf8 41.g:f7-T:f7 42.T:g7-Re8 43.Tg8+ -Tf8 44.De7 mat) **40...Rf8** şi negrul a cedat deoarece urmează 41.T:g7. **1-0**

La 40...T:f7 urma 41.Ch6+ Rh7 42.D:c8-Ta7 43.Dg8+ -R:h6 44.Th2+ -Rg6 45.f5+ -Rg5 46.Tg2+ -Rh6 47.Tg6+ -Rh5 48.Dh7+ Nh6 49.D:h6 mat.
Întrebarea care apare este următoarea: cum trebuie să reacţioneze negrul împotriva sistemului Petrosian?
Un răspuns concludent, deşi parţial, este dat de partida:

RIBLI - KOCIEV (Leningrad 1977) **E92**

1.c4-g6 2.d4-Cf6 3.Cc3-Ng7 4.Cf3 0–0 5.e4-d6 6.Ne2-e5 7.d5-a5 (Cu această mutare începe o schema de joc elaborată de **Gheller** şi **Stein**, care au încercat să îmbunătăţească jocul negrului faţă de partida **Tal-Fischer**, Bled 1959-vezi Anexa 2. Forţa ei constă în faptul că acum calul negru din b8 poate accede pe importantul câmp c5, iar nebunul din g7 se poate activiza în h6, după ce albul retrage nebunul la h4, realizând abia mai tarziu spargerea tematică f7-f5) **8.Ng5-h6 9.Nh4-Ca6 10.Cd2-Nd7 11.a3-De8 12.b3-Ch7 13.f3** (Intersant este aici 13.0–0-f5!? *(13...h5)* 14.e:f5-g:f5! 15.Nh5-Dc8 16.Ne7-Te8! 17.N:e8-D:e8 18.Nh4-e4 19.Dc2-Dh5 cu şanse de ambele părţi, ca în partida **Iusupov-Kasparov**, Barcelona 1989) **13…h5 14.Tb1-Nh6 15.Nf2-Cc5 16.Cb5?** (Albul întârzie nejustificat efectuarea rocadei. Natural şi bine era aici 16.0-0. Dacă albul joacă 16.b4 atunci urmează 16…a:b4 17.a:b4-Ca4 18.C:a4-T:a4 19.c5-Ta2 20.Cc4?-Na4 cu poziţie câştigată pentru negru ca în partida **Way-Mortensen**, Copenhaga 1987. Se pare că cel mai bine este 16.Dc2!-De7 17.b4-a:b4 18.a:b4-Ca4 19.Cb5 cu un mic avantaj pentru alb ca în partida **Ivkov - Roder**, Cannes 1989) **16…Dd8 17.b4-a:b4 18.a:b4-Ta2 19.Cf1** (Mai slabă este continuarea 19.Cb3 la care urmează 19…C:b3 20.D:b3-Nd2+ 21.Rd1-Da8! 22.C:c7-Na4 23.C:a8-T:a8 cu poziţie câştigată pentru negru, după cum arăta analiza marelui maestru sârb **Sokolo**v) **19…Da8!** (Acum nu merge nici 20.b:c5 din cauza 20…Da5+ şi nici 20.C:c7 din cauza 20…Da3! 21.Cg3-Nd2+ 22.Rf1-N:b4) **20.Cc3-Ta3 21.Dc2-Ca4 22.Cd1-f5!** (A sosit şi momentul potrivit pentru spargerea f7-f5) **23.Cd2-Cf6 24.Nd3-**

Cb6 25.e:f5-g:f5 26.Cc3 (Mai bine ar fi fost aici 26.N:b6 şi nu merge 26…c:b6 din cauza 27.N:f5. Negrul ar fi răspuns însă, la fel ca în partida, cu 26…e4. Vezi diagrama 11)

Diagrama 11

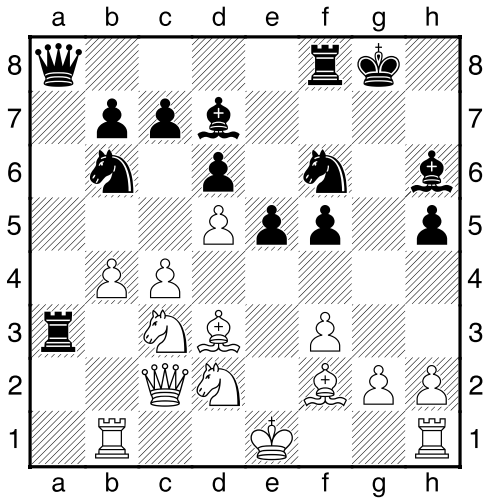

26...e4!! (O spargere decisivă „în punctul tare”. Poziția precară a regelui alb rămas în centru devine elementul esențial pe care se bazează în continuare jocul negrului) **27.f:e4-Cg4 28.Tf1-Ng7 29.Tb3-Ta1+ 30.Tb1-T:b1+ 31.Cd:b1-Ca4!** (Poziția foarte activă a figurilor negre compensează pe deplin pionul sacrificat) **32.h3 C:f2 33.T:f2-C:c3 34.C:c3-Da3 35.Ce2-D:b4+ 36.Rf1?** (Greşeală decisivă. Era mai bine 36.Dd2) **36…Ta8 37.g3-Ta1+ 38.Rg2-Na4** şi albul a cedat **0-1**.

Desigur, există multe alte sisteme de deschideri în care ideea limitării activității figurilor adverse este prezentă.

Ne-am limitat doar la analiza acestor două sisteme, deoarece dau o imagine foarte clară asupra aspectului vizat.

Considerăm că în procesul de antrenament, sublinierea rolului limitării activității figurilor adverse în deschidere este foarte importantă, sportivul fiind avizat de la bun început de avantajele şi dezavantajele pe care le prezintă deschiderile din repertoriul său.

B. LIMITAREA ACTIVITĂȚII FIGURILOR ADVERSE ÎN JOCUL DE MIJLOC

Primul care a sesizat locul pe care îl ocupă în practica maeştrilor limitarea activității figurilor adverse a fost campionul mondial **Jose Raul Capablanca**. Iată ce scrie acesta în cartea sa „Bazele jocului de şah" apărută la **Londra** în 1921: „Maestrul se străduieşte în timpul partidei să **îndepărteze** una din figurile adverse de teatrul principal de operațiuni. Adesea, nebunul sau calul advers este izolat de zona în care se dă lupta. În astfel de cazuri putem considera că din acel moment partida este câştigată, deoarece adversarul joacă, practic, cu o figură în minus"
Următoarea partidă, luată chiar din practica lui **Capablanca** şi însoțită de comentariile sale, este elocventa în ceea ce priveşte modul profund de înțelegere a nuanțelor poziției de către marele jucător:

CAPABLANCA - BOGOLIUBOV (Londra 1922) **C91**

1.e4-e5 2.Cf3-Cc6 3.Nb5-a6 4.Na4-Cf6 5.0–0 Ne7 6.Te1-b5 7.Nb3-d6 8.c3 0–0 9.d4-e:d4 („Schimbul în centru urmat de manevrele pe care le face **Bogoliubov** în continuare fac ca această variantă să fie considerată cea mai bună apărare pentru negru"- comentariu **Capablanca**) **10.c:d4-Ng4 11.Ne3-Ca5 12.Nc2-Cc4 13.Nc1-c5 14.b3-Ca5 15.Nb2-Cc6 16.d5-Cb4** („Negrul şi-a atins scopul, reuşind să schimbe un cal pe unul din nebunii adversarului. Jucam pentru prima oară această variantă şi e de la sine de înțeles că eram foarte atent ca nu cumva să cad într-o cursă oarecare" -**Capablanca**) **17.Cbd2-C:c2 18.D:c2-Te8** („Mai bine ar fi fost 18…Cd7" -**Capablanca**) **19.Dd3** („Trebuia jucat mai întâi 19.a4 pentru a stabiliza situația pe flancul damei. După 19…b4 pe câmpul c4 se putea instala calul alb" -**Capablanca**) **19…h6!?** (Negrul dorea probabil să îşi schimbe planul inițial căci altfel această mutare este cu totul de neînțeles. Şi acum era mult

mai precisă mutarea 19…Cd7) **20.Cf1-Cd7 21.h3** (Vezi diagrama 12)

Diagrama 12

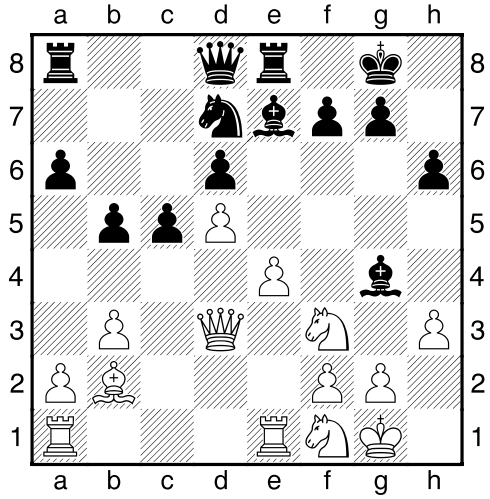

„Momentul decisiv al partidei. Negrul trebuia să schimbe acum la f3 şi apoi să joace Nf6. Renunțarea la acest plan este principala cauză a înfrângerii negrului. Probabil că **Bogoliubov** nu a prevazut următoarea continuare subtilă a albului" -**Capablanca**) **21…Nh5 22.C3d2!** (Din acest moment nebunul negru de câmpuri albe se va afla afară din joc -**Capablanca**) **22…Nf6 23.N:f6-D:f6 24.a4-c4** („Această mutare, care permite negrului să obțină un pion liber, are defectul că îl ajută pe alb să izoleze nebunul din h5" -**Capablanca**) **25.b:c4-Cc5 26.De3-b:a4 27.f4-De7 28.g4-Ng6 29.f5** („Acum nebunul negru este complet scos din joc. Albul joacă în continuare ca şi când ar avea o figură în plus. Desigur, structura de pioni nu este ideală, dar o figură în plus poate compensa multe neajunsuri" -**Capablanca**) **29…Nh7 30.Cg3-De5** („Dama neagră ocupă la e5 o poziție ideală şi împiedică pentru moment orice încercare a albului de a juca e4-e5"-**Capablanca**) **31.Rg2-Tab8 32.Tab1-f6** („Pentru a da o oarecare libertate regelui negru, dar şi pentru a împiedica înaintarea e4-e5, atunci când dama neagră va părăsi câmpul e5. În afară de aceasta, mutarea 32…f6 încearcă să permită

nebunului din h7 să intre în joc după Nh7-g8-f7. Din pacate mutarea f6 slăbeşte decisiv câmpul e6. Este însă, îndoielnic dacă negrul ar fi avut la dispoziţie o alta cale de a continua cu succes lupta"-**Capablanca**) **33.Cf3** („A sosit timpul ca figurile negre să părăsească pozitiile ideale"- **Capablanca**) **33…Tb2+ 34.T:b2-D:b2+ 35.Te2-Db3 36.Cd4-D:e3** („La 36…D:c4 albul ar fi continuat în forţă cu 37.Ce6"- **Capablanca**) **37.T:e3-Tb8 38.Tc3 Rf7 39.Rf3 Tb2 40.Cge2 Ng8 41.Ce6** (Vezi diagrama 13)

Diagrama 13

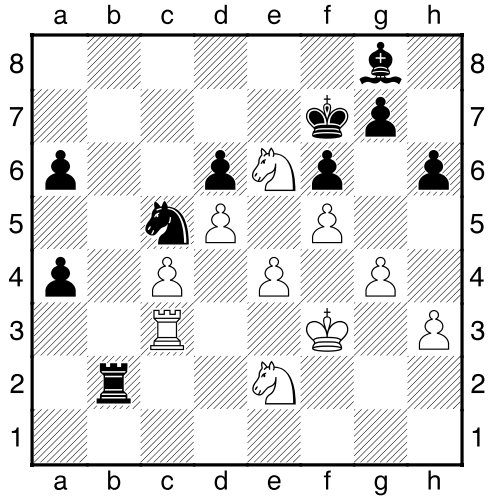

„Negrul nu poate schimba acum la e6 din cauza poziţiei proaste a nebunului din g8". Daca 41...C:e4 atunci 42.R:e4-T:e2+ 43.Rd3 Th2 44.Rd4-h5 45.c5" – **Capablanca**. A mai urmat: **41…Cb3 42.c5 d:c5 43.C:c5 Cd2+ 44.Rf2 Re7?!** (Mult mai bine era aici, aşa cum a arătat **Tartakower**, 44...Cb1 45.Tc4!-a3 46.Ce6-Re7! 47.Tc7+ Rd6 48.Tc6+ Re7) **45.Re1-Cb1 46.Td3-a3 47.d6+ Rd8 48.Cd4-Tb6 49.Cde6+ N:e6 50.f:e6-Tb8 51.e7+ Re8 52.C:a6** şi negrul a cedat **1–0**

Capacitatea uimitoare a lui **Capablanca** de a sesiza modul în care poate limita acţiunea figurilor adverse este reliefată şi de partida jucată împotriva lui **Lilienthal** (Moscova 1936), în care apare

aceeaşi idee: de a menține cât mai mult afară din joc nebunul negru din h7.

CAPABLANCA – LILIENTHAL (Moscova 1936) **A12**

1.Cf3-d5 2.c4-c6 3.b3-Nf5 4.Nb2-e6 5.g3-Cf6 6.Ng2-Cbd7 7.0–0 h6 8.d3-Ne7 9.Cbd2 0–0 10.Tc1-a5 11.a3-Te8 12.Tc2 Nh7 13.Da1-Nf8 14.Te1-Db6 15.Nh3-Nc5 16.Tf1-Nf8 17.Tcc1-Tad8 18.Tfe1-Nc5 19.Tf1-Nf8 20.Ng2-Nd6 (Vezi diagrama 14)

Diagrama 14

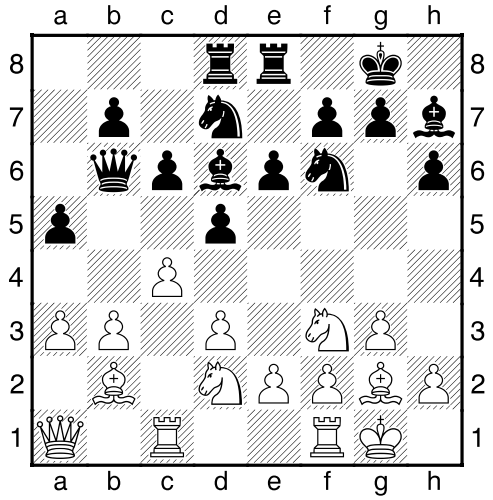

După o deschidere liniştită, în nota generală a Sistemului Reti adoptat de alb, s-a ajuns la poziția din diagramă. **Capablanca** explică modul în care se va desfaşura lupta în continuare şi aplicarea metodei sale îndrăgite: „Lăsînd la o parte jocul destul de pasiv al negrului, constatăm că poziția sa este destul de simplă. De aceea albul poate aplica un plan favorabil. Menținând pionii pe d3 şi e2, el încearcă să ajungă într-un final în care are un mic avantaj, deoarece nebunul din h7 rămâne închis”. A urmat: **21.Ce5-N:e5 22.N:e5-C:e5 23.D:e5-Cd7 24.Db2-Cf6 25.b4-a:b4 26.D:b4**

D:b4 27.a:b4-Ta8 28.Ta1 („Această poziție a avut-o albul în vedere încă de la mutarea 21. Finalul este favorabil albului, deoarece poate ocupa importantul câmp a5, ceea ce îi permite să își dubleze turnurile pe coloana „a”. În afară de aceasta, lanțul de pioni b7-c6-d5 se afla în „vizorul” nebunului din g2, în timp ce oponentul său din h7 este pentru multă vreme afară din joc” - **Capablanca**) **28…Cd7 29.Cb3 Rf8 30.Ta5! d:c4?** („Greşeala decisivă. Unica apărare consta în 30...Re7 31.Tfa1-T:a5 32.T:a5-Rd6 33.Ta7-Rc7 34.Ca5-Tb8 35.c5 şi deşi negrul este blocat, nu se vede o cale forțată de câştig”- **Capablanca**) **31.d:c4-Cb6 32.T:a8-T:a8 33.Ca5-Ta7 34.Td1-Re8** (Slab este atât 34…Re7, din cauza 35.N:c6!, cât şi 34…f6, din cauza 35.Td8+ Rf7 36.Tb8. Vezi diagrama 15)

Diagrama 15

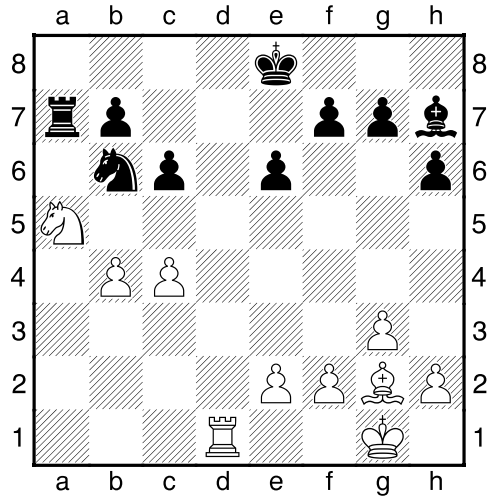

‚35.C:b7! („Cea mai scurtă cale spre victorie. Ca rezultat al acestei combinații albul obține un turn şi doi pioni legați, împotriva unui cal şi nebun. Din păcate cele doua figuri uşoare nu pot lupta împotriva turnului şi a pionilor legati”- **Capablanca**) **35…T:b7 36.N:c6+ Td7 37.c5 Re7 38.N:d7 C:d7 39.c6 Cb6 40.c7 Nf5** („Nebunul, care a stat afară din joc timp de 28 de mutări, intră din

nou în luptă, dar fără a mai avea puterea de a influența rezultatul partidei"- **Capablanca**) **41.Td8-e5 42.Tb8-Cc8 43.b5-Rd6 44.b6-Ce7** („După 44…Rc6 45.b7-R:c7 46.b:c8D+ N:c8 47.Tb8 albul rămâne cu o calitate în plus, iar finalul este uşor de câştigat"- **Capablanca**) **45.Tf8-Nc8 46.T:f7-Cd5 47.T:g7-C:b6 48.Th7 Cd5 49.T:h6+ R:c7 50.e4 Ce7 51.f3 Rd7 52.h4 Re8 53.Tf6 Cg8** („Grăbeşte un sfârşit inevitabil. Cu 53…Nd7 partida s-ar mai fi prelungit cu câteva mutări"- **Capablanca**) **54.Tc6** şi negrul a cedat, deoarece după 55.Tc5 se pierde şi pionul e5 **1–0**

Am postat în Anexa 3 partidele **Morrison-Capablanca** (New York 1918) şi **Winter-Capablanca** (Hastings 1919) care au aceeaşi idee, ca o completare necesară la studiul partidelor fostului campion mondial. În această din urmă partidă, Capablanca reuşeste **izolarea completa** a nebunului adversarului, cea mai severă formă de limitare a activitații unei figuri.

O situație destul de frecvent întâlnită în practică şi denumită foarte sugestiv de **Karpov - „lasso-ul pentru cal"** este cea în care un nebun bine plasat paralizează complet activitatea unui cal advers.

Partida urmatoare da o imagine concludentă asupra acestui caz:

FURMAN – POLUGAEVSKI (Moscova 1969) **E14**

1.d4-Cf6 2.c4-e6 3.Cf3-Nb4+ 4.Cbd2 0–0 5.e3-b6 6.Nd3-Nb7 7.0–0 d5 8.a3-Ne7 9.b4-c5 10.b:c5-b:c5 11.Tb1-Na6!? (Aparent negrul se activizează, dar această mutare împiedică dezvoltarea figurilor de pe flancul damei. Era necesară dezvoltarea rapidă a flancului damei prin 11...Dc8! urmat de 12…Cc6) **12.Ce5-c:d4 13.e:d4-Cfd7?!** (Negrul doreşte să schimbe calul din e5 pentru a-şi continua dezvoltarea.Mai corect este însă 13...Dc8 14.Tb3 Cc6 cu mic avantaj pentru alb, ca în partida **Kengis-Kiselev**, Barnaul 1988) **14.Cdf3** (La 14.Dc2 ar fi urmat 14…C:e5! 15.N:h7+ Rh8 16.d:e5-Cc6 cu şanse de ambele părți) **14...C:e5 15.C:e5-Nf6?!** (Negrul nu sesizează pericolele care îl pândesc amânând

dezvoltarea flancului damei. Cele mai bune contraşanse le dădea sacrificul de calitate 15...N:c4 16.C:c4 d:c4 17.Ne4 Cd7 18.N:a8 D:a8 cu un mic avantaj pentru alb) **16.Dc2-h6** („La 16...N:e5 ar fi urmat 17.d:e5-N:c4 18.N:h7+ Rh8 19.Te1 cu ideea Te1-e3-h3 după care atacul albului este decisiv" -**Karpov**) **17.Td1** (În această poziție nu mai ajută nici sacrificiul de calitate propus anterior, deoarece se pierde şi pionul c4) **17…Dc8** (Negrul speră ca prin schimburi să-şi uşureze situația, dar figurile nedezvoltate de pe flancul damei vor înclina balanța în favoarea albului) **18.c:d5-D:c2 19.N:c2 e:d5 20.Nf4-Td8** (Negrul nu poate schimba pe e5, deoarece după 21…d:e5, albul are un nou obiect de atac: pionul slab d5.Vezi diagrama 16)

Diagrama 16

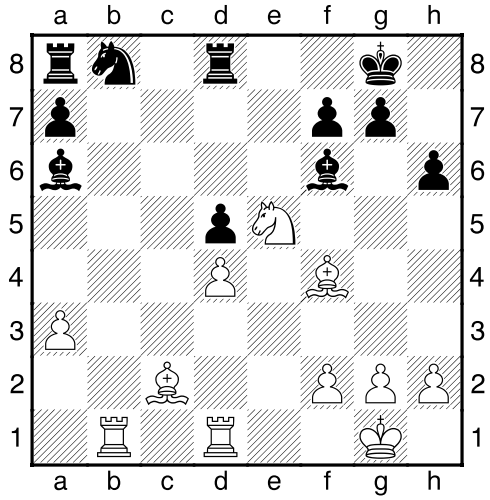

S-ar părea că negrul va scăpa de greutăți.Următoarea mutare a albului clarifică însă lucrurile. **21.Na4!** („Lasso"-ul intra în acțiune!) **21…Ne7 22.Tb3-g5 23.Ng3-f6 24.Cg6!** („Este foarte important ca albul să schimbe nebunul de câmpuri negre"-**Karpov**) **24…Nd6 25.N:d6-T:d6 26.Ce7+ Rf7** (Dacă 26...Rh7 atunci 27.Th3 cu amenințarea Nc2+) **27.Cf5-Te6 28.Tc1!** („Albul renunță la câştigul unui pion pentru a-şi întări poziția. Pătrunderea turnurilor albe în dispozitivul advers nu mai poate fi împiedicată"-

Karpov) **28… h5 29.h3-h4 30.Tc7+ -Rf8** (La 30...Rg6 urmează 31.Tf3! după care regele negru intră în plasa de mat) **31.Te3!-Te3 32.C:e3!** (Vezi diagrama 17)

Diagrama 17

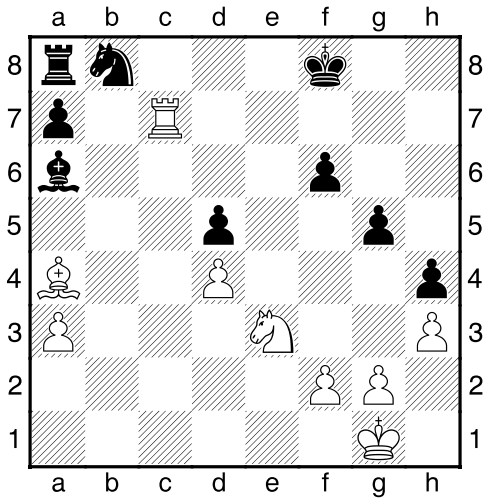

Triumful strategiei albului. De remarcat că nici calul din b8 şi nici turnul din a8 nu au reuşit să părăsească poziţiile iniţiale. Lupta este încheiată. **32…Nd3 33.Tc8+ Rf7 34.C:d5** şi negrul a cedat **1–0**
Foarte importantă din punctul de vedere al temei tratate este următoarea partidă (în care apare şi ideea „lasso”-ului), jucată de fostul campion mondial **Mihail Tal**:

TAL - VOGT (Riga, 1981) **B50**

1.e4-c5 2.Cf3-e6 3.Cc3-d6 4.g3-Cc6 5.Ng2-Cf6 6.0–0 Nd7 7.d3-Ne7 8.Nf4 0–0 9.h3-Tc8 10.g4-Dc7 11.Cd2-Cd4 12.Ne3-e5?! (Mai bine ar fi fost 12...Nc6 13.Cb3 cu egalitate. Din acest moment albul preia iniţiativa) **13.g5! - Ce8** (Deja două din piesele negre nu pot participa eficient la desfăşurarea ostilităţilor: calul din e8 şi turnul din f8) **14.Cd5! Dd8 15.f4!** (De remarcat seria de mutări energice efectuate de alb, care nu dă negrului tip de respiro) **15...e:f4 16.C:e7+ D:e7 17.N:f4-Ce6 18.Dh5-b5 19.Ne3!** (De pe

acest câmp nebunul controlează ambele flancuri) **19…c4 20.d:c4 b:c4 21.c3-Nc6** (Ceva mai bine era 21...a6 22.Tad1 cu poziție superioară pentru alb. Negrul joacă la curse ieftine, dar în fața unui „computer” ca **Tal** astfel de curse nu au sorți de izbândă. Acum la 22.C:c4 ar fi urmat 22… Db7 23.Tae1-Nb5 şi negrul mai scapa din strânsoare) **22Tf2!-Db7 23.b3-c:b3 24.a:b3-a6 25.b4-g6 26.De2-Db5!** (Iată şi cursa de care vorbeam! Acum la 27.T:a6? ar fi urmat 27…Dxe2! 28.T:e2-Nb5 şi albul pierde un turn) **27.D:b5!-a:b5** (Nu merge 27...Nxb5? din cauza 28.c4-T:c4 29.C:c4-N:c4 30.Td1 cu mare avantaj pozitional pentru alb) **28.Ta7-Tc7 29.T:c7-C8:**c7 (Abia acum calul din e8, intră în joc dar nu pentru multă vreme. La 29...C6:c7 urma 30.c4 şi albul îşi face un pion liber depărtat, sprijinit de perechea de nebuni) **30.Cb3-Te8 31.Td2-Cg7 32.Nb6 -Ca8** (Parcă nu această poziție şi- ar fi dorit negrul pentru calul său!) **33.T:d6-N:e4 34.N:e4-T:e4** (Vezi diagrama 18)

Diagrama18

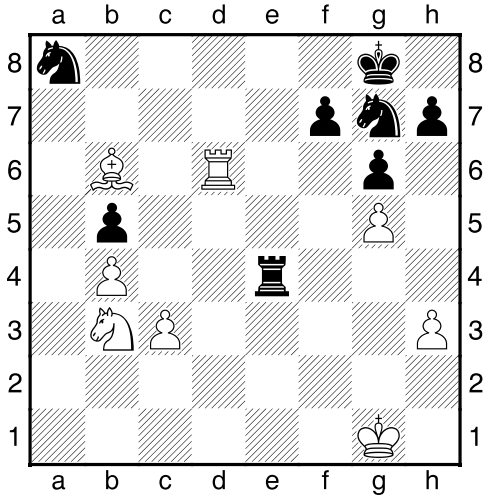

Acum albul aruncă „ lasso”-ul! **35.Nd8!!** (Calul din a8 este acum complet izolat. Şi când te gândeşti ca pentru a ajunge în a8 a avut de strabatut atata drum-Cg8-f6-e8-c7-a8, doar pentru a rămâne prins în laț, parcă ți se face şi milă!) **35…Ce6** (Nici 35...Te8

36.Cd4-Ce6 37.C:e6-T:e6 38.Td5 nu schimba nimic) **36.Cc5-Te3 37.C:e6-T:e6** (Dacă 37...f:e6? atunci după 38.Ta6-T:c3 39.T:a8 T:h3 40.Nf6+ Rf7 41.Ta7+ Rf8 42.Tb7 albul câştiga uşor) **38.T:e6-f:e6 39.Rf2-Rf7 40.Re3-Re8 41.Na5-Rd7 42.Rd4-Rd6** şi negrul a cedat fără a mai aştepta răspunsul adversarului. **1–0**

Nu întotdeauna însă lucrurile sunt atât de simple. Uneori trebuie să dovedeşti o tehnică extraodinară pentru a realiza limitarea activității figurilor adverse, după cum demonstrează urmatoarea partida a altui fost campion mondial, **Vasili Smâslov**, pe care o reproducem, de asemenea, cu comentariile autorului:

SMÂSLOV – BENKÖ (Monte Carlo 1969) **A30**

1.c4-c5 2.Cf3-Cf6 3.g3-g6 4.b3-Ng7 5.Nb2-b6 6.Ng2-Nb7 7.0-0 0-0 8.Cc3 („Această mutare este caracteristică pentru dublul fianchetto, sistem adoptat de mine destul de frecvent, partenerii raspunzand aici cu 8…e6 sau 8…Ca6 cu joc complicat, în care albul îşi păstrează avantajul” -**Smâslov**) **8…d5** (Împingerea pionului central duce aproape forțat la schimburi masive şi trecerea într-un final complex, în care albul păstrează şanse mai bune” - **Smâslov**) **9.C:d5-C:d5 10.N:g7-R:g7 11.c:d5-D:d5 12.d4-c:d4 13.D:d4+ -D:d4 14.C:d4-N:g2 15.R:g2** (Vezi diagrama 19)

Diagrama 19

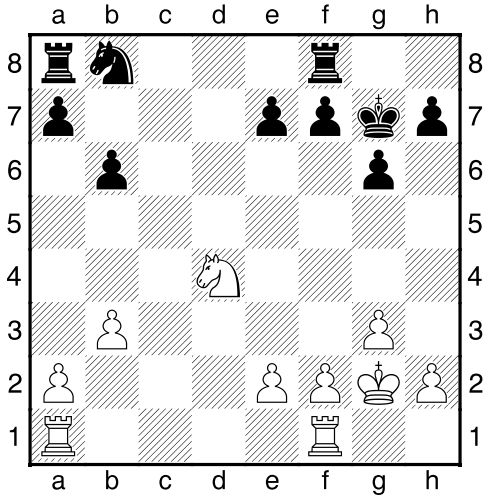

Iată cum comentează **Smâslov** această poziție, aparent simplă: „Albul are avantaj. Calul din d4 ocupă o poziție puternică, iar pionii negri de pe flancul damei pot fi atacați. Lăsând la o parte impresia de simplitate pe care o creează, acest final complex dă negrului mari bătăi de cap”

Este interesant de remarcat că aceeaşi poziție s-a întâlnit şi în partida **Smâslov-Castro** (Biel 1976), de asemenea castigată de alb într-o manieră strălucitoare. Această partidă se gaseşte în Anexa 3.

15…Tc8 16.Tac1-Cd7 17.Tfd1! (Amenințând 18.T:c8-T:c8 19.Ce6+ f:e6 20.T:d7 cu final câştigat pentru alb) **17…Cc5 18.b4! Ca4** (Vezi diagrama 20)

Diagrama 20

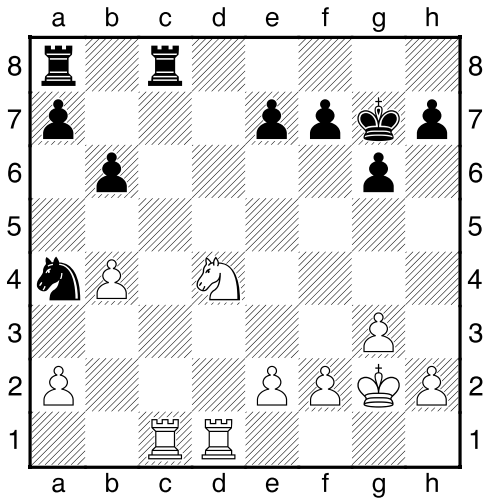

Albul a reuşit **limitarea activitatii** calului advers, obligându-l pe negru să-l plaseze pe a4. Calul nu va părăsi această poziție laterală până la sfârşitul partidei.

Se va confirma înca o dată cunoscutul aforism al lui **Tarrasch**:

„Der Springer am Rande
Ist immer die Schande”
(„Un cal la marginea tablei este chiar o ruşine”)

19.Cb5 (Presând asupra pionului a7) **19…T:c1 20.T:c1-a5 21.a3! Td8 22.Tc7 Td5 23.Ca7!** (Spre deosebire de oponentul său, calul alb foloseşte câmpurile laterale pentru a ajunge în centru) **23...a:b4 24.a:b4-e6 25.Cc6-Td2** („Se ameninţă împingerea pionului la e4, permiţând albului să-si plaseze calul fie pe câmpul e5, fie pe câmpul d8. La 25…Cc3 câştiga 26.Ce7" -**Smâslov**) **26.Ce5!-T:e2 27.C:f7-h5 28.Cg5+ Rf6 29.Rf1! -T:f2+** („Forţat, deoarece la 29…Tb2 decide 30.f4-Rf5 31.h3 cu mat imparabil" -**Smâslov**) **30.R:f2-R:g5 31.Re3-Rg4 32.b5-Rh3 33.Tc4-Cb2 34.Tc2** şi negrul a cedat. Poziţia finală merită o diagramă (Vezi diagrama 22)

Diagrama 21

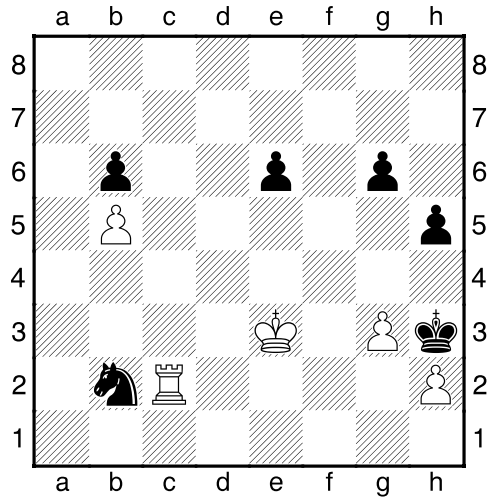

Un alt aspect al limitării activităţii figurilor adverse îl reprezintă izolarea nebunului fianchetat.
Vom analiza din, acest punct de vedere, partida **Sokolov-Ribli** (Montpellier 1985) , deoarece constituie un exemplu edificator:

SOKOLOV – RIBLI (Montpellier 1985) **B85**

1.e4-c5 2.Cf3-d6 3.d4-c:d4 4.C:d4-Cf6 5.Cc3-a6 6.f4-Dc7 7.Ne2 e6 8.0–0 Ne7 9.Rh1 0–0 10.a4-Cc6 11.Ne3-Te8 12.Nf3-Tb8 13.Dd2-Nd7 14.Cb3-b6 15.g4-Nc8 16.g5-Cd7 17.Ng2-Ca5

18.Df2-Nf8 (O mutare mult prea pasivă. Mult mai bine era, în spiritul deschiderii, 18..Cc4 deoarece după retragerea nebunului la c1 turnul din a1 este afară din joc) **19.Tad1!-Cc4 20.Nc1** (Acum această retragere este bună, deoarece turnul din a1 a intrat în joc) **20…b5 21.a:b5-a:b5 22.Td3** (O manevră tipică de aducere a turnului pe flancul regelui) **22…g6 23.Th3-Ng7 24.f5-Cce5 25.Dh4** (Atacul albului devine din ce în ce mai periculos) **25…Cf8 26.f6!-Nh8** (Vezi diagrama 22)

Diagrama 22

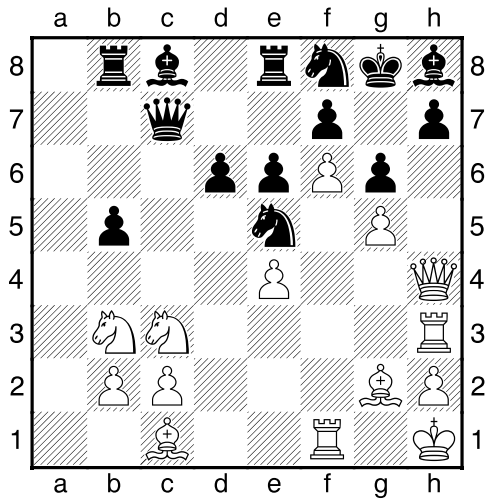

Remarcați izolarea la care a fost supus nebunul din h8. Practic negrul joacă fără o figură, adică tocmai ce sublinia **Capablanca**! Se pare că negrul a supraestimat poziția puternică a calului din e5) **27.Cd4-b4 28.Cd1-Na6 29.Te1-Tec8 30.Ce3** (Se amenință neplăcut 31.Cf3 şi apoi Ce3-g4) **30…h5** (Pe această mutare se pare că s-a bazat apărarea negrului, dar acum albul are o noua idee de joc: un sacrificiu în h5 pentru a deschide coloana „h”.Manevra de cal care urmează şi care este subordonată ideii de sacrificiu în h5 produce o puternică impresie) **31.Cf3-Cfd7 32.Cd2-Rf8 33.Cdf1 b3 34.Cg3-Re8 35.C:h5** (Maurul şi-a făcut datoria!) **35…g:h5 36.D:h5-Cg6 37.Cf5!** (Acum se amenință 38…D:h8+! C:h8 39.Cg7+ Rd8 40.T:h8+ Cf8 41.T:f8+ cu câştig. Singura

contraşansă a negrului era să joace acum 37…C:f6! 38.g:f6-N:f6 eliberând nebunul) **37…N:f6? 38.g:f6-e:f5 39.e:f5+ -Cge5 40.Dh8+ Cf8 41.D:f8+ !** şi negrul a cedat, deoarece nu poate para matul **1–0**

Vom mai analiza doar un singur aspect al limitării figurilor adverse în jocul de mijloc şi anume cel legat de limitarea activității unui turn. Cel mai ades acest lucru se realizează cu ajutorul unui cal bine plasat, în special dacă una din părți are câmpuri slabe pe linia 6-a.

Vom exemplifica ideea prin partida:

RADULOV – WESTERINEN (Helsinki 1972) **B02**

1.e4-Cf6 2.e5-Cd5 3.Cc3-C:c3 4.d:c3-d6 5.Cf3-d:e5 6.D:d8+ R:d8 7.C:e5-Re8 8.Nc4-e6 9.Ne3-Cd7 10.Cd3-Nd6 11.0–0–0 Re7 12.The1 (Cu această mutare albul termină practic dezvoltarea, în timp ce negrul, care a jucat imprecis deschiderea, are suficiente probleme. Regele alb are o poziție sigură, turnurile albe domină coloanele centrale, iar figurile uşoare vor ocupa rapid poziții active) **14…b6?** (Din dorința de a se dezvolta mai repede negrul îşi slăbeşte câmpul c6. Albul va profita imediat de acest lucru, dezvoltând şi o initiativă puternică) **13.Ng5+ Cf6 14.f4!** (Ia sub control importantul câmp e5) **16…Te8 15.Nd5!** (Albul profită de poziția expusă a regelui negru şi îşi plasează figurile pe câmpuri ideale. Diagonala care trebuia sa fie dominată de nebunul negru este dominată de nebunul alb) **15…Tb8 16.Ce5-Rf8 17.Nc6-Td8** (Din cauza amenințărilor directe, negrul nu se poate dezvolta.De remarcat şi limitarea calului din f6 datorită legării! Deosebit de instructiv este modul în care albul a profitat de mutarea gresită 14…b6 pentru a-şi activiza piesele la maximum, obligându-l în acelaşi timp pe negru să-şi aşeze piesele pe poziții pasive) **18.g3-h6 19.Nh4-Rg8 20.c4-Nb7 21.N:b7-T:b7 22.Cc6!** (Slăbiciunea punctului c6 îşi spune din nou cuvântul! Plasarea calului pe c6 are efect devastator asupra poziției negrului, deoarece turnul din b7 este prins ca într-o capcană. Negrul va face încercări disperate de a

elibera acest turn, dar fără şanse de reuşită) **23…Ta8 23.N:f6 2g:f6** (Vezi diagrama 23)

Diagrama23

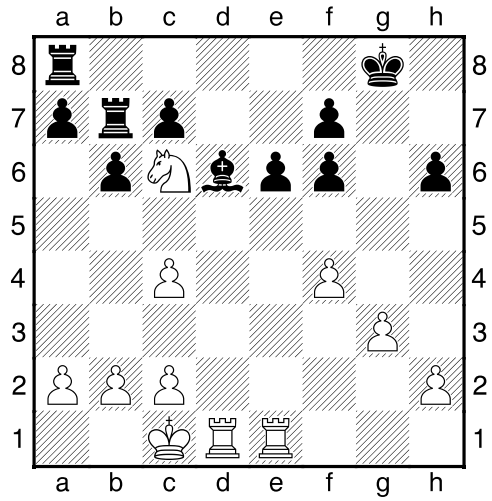

Problema principală care se pune acum în fața albului, este continuarea initiativei. Pentru a profita de poziția pasivă a turnului negru, albul trebuie să deschidă coloanele, pentru a putea pătrunde cu turnurile. A urmat: **24.f5!** (Dacă acum negrul ia pionul f5, atunci urmează 30.Ce7+ N:e7 31.T:e7 şi dublarea turnurilor albe pe linia 7-a nu mai poate fi împiedicată) **24…e5 25.b4!** (Pentru a nu permite eliberarea turnului negru. Acum la 30..b5 urmează 31.c5! şi din nou turnul din b7 nu are câmpuri) **25…Rg7 26.Te4-h5 27.h4-Tg8 28.Rd2?!** (O inexactitate care prelungeşte inutil lupta. Calea cea mai directă spre câştig era 30.Tg1!-Rh6 31.g4! şi singurul turn negru activ este anihilat) **28…Rh6 29.Tg1-Tbb8** (Negrul renunță la calitate pentru a se activiza cât de cât, dar partida nu mai poate fi salvată. Restul este doar o chestiune de tehnică) **30.C:b8-N:b4+ 31.Re2-T:b8 32.g4-Tg8 33.Rf3-Nd2 34.Te2-Nb4 35.Teg2-Te8 36.g:h5-e4+ 37.Re2-Th8 38.Tg8-T:g8 39.T:g8-Nc5 40.Th8+ Rg7 41.Tc8-Rh6 42.T:c7** şi negrul a cedat. Cât de importantă poate fi „arestarea” unei piese pentru scurt timp,

aversarul fiind obligat sa piarda **„tempo”**-uri pentru a o elibera, o demonstreaza partida:

ARONSON – TAL (Moscova 1957) **A97**

1.d4-e6 2.c4-f5 3.Cf3-Cf6 4.Cc3-Ne7 5.g3 0–0 6.Ng2-d6 7.0–0 De8 8.Te1-Dg6 9.e4-f:e4 10.C:e4-C:e4 11.T:e4-Cc6 (Nu merge 11...D:e4 din cauza 12.Ch4 şi dama neagră este prinsă) **12.De2-Nf6 13.Nd2-e5 14.d:e5-d:e5** (După 14...C:e5 15.C:e5 N:e5 16.Nc3!-N:c3 17.b:c3-c6 18.Td4 albul stă mai bine) **15.Nc3-Nf5 16.Ch4-N:h4 17.T:h4-Tae8 18.De3-h6** [Mai precis este 18...b6 19.Tc1-e4 20.Te1-Df7 21.b3-Ce7 22.N:e4-Cg6, cu egalitate, ca în partida **Knaak-Schmittdiel** (Bad Woerishofen 1992)] **19.b4!-Df6 20.b5-Cd8 21.Nd5+?!** (Albul putea obține avantaj cu 21.c5!-g5 22.Ta4) **21...Rh8** (Forțat. Dacă 21...Rh7, atunci 22.Ne4 cu avantaj pentru alb) **22.f4?** (Nu este bine aici 22.Nb4-g5 23.N:f8-T:f8 24.Te4 din cauza 24…c6! 25.T:e5-c:d5 26.c:d5-Cf7.Albul putea pastra un avantaj minimal cu 22.c5-c6 23.b:c6-C:c6 24.Te1) **22...e:f4! 23.Dd2?** (O mutare slabă. Singura continuare corectă era 23.N:f6!-f:e3 24.T:h6+ Nh7 25.Nd4-e2 26.Te1 cu şanse de ambele părți) **23...Db6+! 24.Nd4-Dg6 25.D:f4-Rh7 26.D:c7** (Nu merge 26.Tf1 din cauza 26…Nh3! Vezi diagrama 24)

Diagrama24

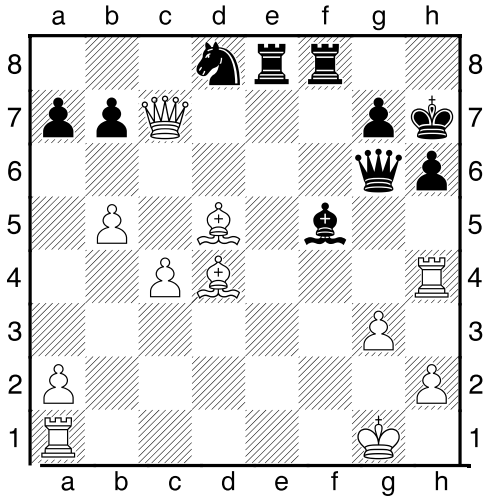

În aceasta poziție negrul a jucat **26...Nb1!** (Albul este acum obligat să incerce să își elibereze turnul) **27.Ne5-Ce6! 28.Dd6-Df5** (Cu amenințarea 29…Df1 mat) **29.Nf4-Cg5 30.Db4** (Trei mutari, care constituie tot atatea pierderi de timp, i-au trebuit albului ca să-şi elibereze turnul! Nu mergea 30.N:b7 din cauza 30…Te1+ 31.Rf2-Tfe8 cu poziție câştigată pentru negru) **30...Ne4 31.N:e4-T:e4 32.Tf1-Te2** (Pregătind 33…De4, cu multiple amenințări) **33.Dd6-T:a2! 34.Dd5 Dc2 35.c5?** (Şanse dădea doar 35.D:b7-Tf6 36.Dd5) **35...Td8!** (Negrul evită cursa întinsă de alb. La 35...Te8? ar fi urmat 36.N:g5-Te1 37.T:h6+! cu câştig) **36.Nd6-Te8** şi albului i-a cazut steguleţul **0–1**

In incheierea acestui capitol, reproducem o simpatica miniatura:

SMÂSLOV – TOLUŞ (Moscova 1961) **D41**

1.d4-Cf6 2.c4-e6 3.Cf3-d5 4.g3-c5 5.c:d5-C:d5 6.Ng2-Cc6 7.0–0 Ne7 8.Cc3-C:c3 9.b:c3 0–0 10.Tb1-Da5 11.Db3-Td8 12.Nf4-c:d4 13.C:d4 -C:d4 14.c:d4-T:d4 15.N:b7-N:b7 16.D:b7-Dd8 (Vezi diagrama25)

Diagrama25

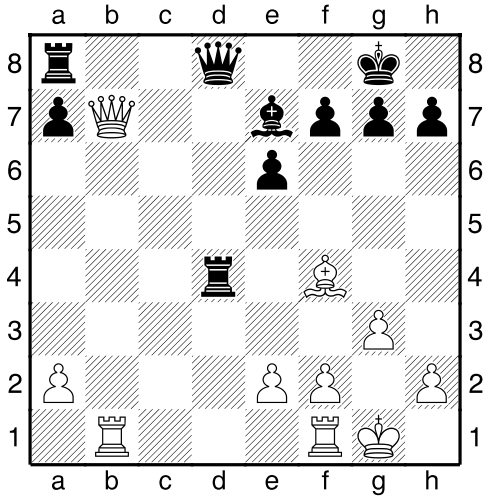

Albul a jucat **17.Nb8!!** mutare similară cu mutarea 26-a negrului din partida precedentă. Negrul cedează deoarece pierde turnul. **1-0**

C. LIMITAREA ACTIVITĂȚII FIGURILOR ADVERSE ÎN FINAL

Efectul limitării activității figurilor adverse se face simtit, cu precădere, în finalurile de partida.
Dacă în deschidere şi jocul de mijloc, datorită prezenței numărului mare de figuri, partea adversă mai poate spera la obținerea de contraşanse, în finaluri, unde numărul de piese este redus, lipsa ideilor de contrajoc este evidentă.
De altfel, într-o serie întreagă de finaluri teoretice, aşa numitele finaluri „didactice” (sau „tehnice”), metoda de obținere a câştigului se bazează tocmai pe limitarea activității unei figuri adverse.
Prezentam mai jos o astfel de pozitie didactică, în speță un studiu al lui **Averbach,** care prezinta metoda de câştig în finalul turn contra cal, fără pioni pe tablă (Vezi diagrama 26)

Diagrama 26

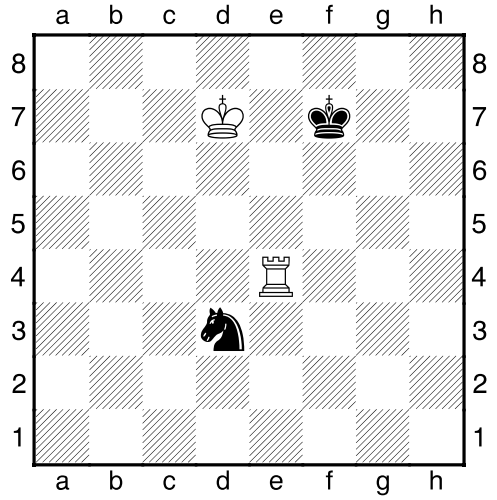

Averbach, 1948

Ca metodă de câştig, albul foloseşte îndepărtarea calului de regele negru şi apoi izolarea lui, prin limitarea razei de acțiune („rozetei”) a acestuia, urmată de capturarea sa.

Pentru prinderea calului, este bine ca turnul sa fie pus în opoziție diagonală simplă față de cal. De asemenea, este bine ca atacul turnului asupra calului să fie executat punând turnul alături de cal, pentru a obține opoziția diagonală, dupa retragerea acestuia.
Soluția studiului din diagramă este **1.Te3-Cc5+** (Această mutare pune cele mai mari probleme tehnice albului. Dacă 1...Cb4 atunci 2.Rd6-Cc2 3.Te4-Ca3 4.Rc5-Cb1 5.Rb4-Cd2 6.Te2 şi calul este prins. La 1...Cb2 urmează 2.Rc6-Cc4 3.Te4-Ca5+ 4.Rd7-Cb3 5.Rd6-Rf6 6.Rd5-Rf5 7.Te3-Cd2 8.Td3) **2.Rd6 Cb7+ 3.Rc6 Ca5+** (Sau 3...Cd8+ 4.Rd7-Cb7 5.Te5-Rf6 6.Tb5) **4.Rd7-Cc4 5.Tf3+ Rg6 6.Re6-Cd2** (Daca 6...Rg5 atunci 7.Td3-Cb6 8.Td4 Rg6 9.Tb4-Cc8 10.Rd7-Ca7 11.Tb7) **7.Tf4-Rg5** (La 7...Cb3 urmează 8.Rd5-Cc1 9.Rc4-Ce2 10.Tf2-Cc1 11.Tc2 şi calul este prins) **8.Re5-Cb3 9.Tf2-Rg4 10.Tc2-Rg5 11.Tb2-Cc5 12.Tb5** şi albul câştigă.
Importanța cunoaşterii metodei de câştig (care a fost elaborată încă din **secolul IX** de catre **Zairab**) este dovedită de finalul partidei **Neumann –Steinitz** (Baden-Baden 1870), pe care îl reproducem. (vezi diagrama 27)

Diagrama 27

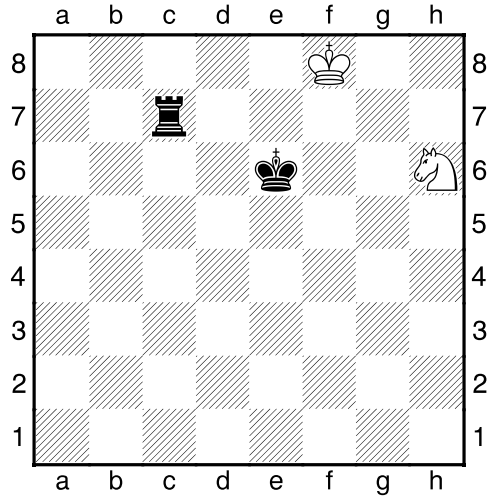

Neumann – Steinitz

În poziția din diagramă, negrul a jucat **115…Th7.** A urmat **116.Cg4-Th4?** (Câştiga imediat 116…Th3!) **117.Ce3-Td4! 118.Cd1** („Mult mai slabe sunt mutările 118.Cg2 sau 118.Cc2 care duc la opozitia diagonală, de exemplu 118.Cg2-Rf5 119.Rf7-Rg4 120.Rf6-Te2 şi negrul câştigă, sau 118.Cc2-Rd5 119.Ca3-Rc5 120.Rf7-Rb4 121.Cb1-Te2 urmat de 122…Tb2 cu câştig. Dacă în ultima varianta albul joacă 120.Cb1 atunci urmează 120…Rb4 121.Cd2-Tf4+ 122.Re7-Rc3 123.Cb1+ Rb2 124.Cd2-Rc2 de asemenea cu câştig"- analiză **Lisiţîn**) **118…Tf4! + 119.Rg7-Tf3!** (Obținand opoziția diagonală) **120.Rg6** (La 120.Cb2 câştigul se obţine în felul următor: 121…Rd5! 122.Rg6-Rd4! 123.Rg5-Tf1! 124.Rg4-Tb1 125.Ca4-Tb4!) **120…Re5 121.Rg5-Rd4 122.Rg4 Tf1 123.Cb2-Tb1 124.Ca4-Tb4** şi negrul a cedat deoarece pierde calul.

Am renunțat la prezentarea textului acestei partide, nu atât din cauza lungimii ei (**124** de mutari **!**–un record pentru acele vremuri) cât din cauza faptului că deschiderea şi jocul de mijloc nu au suficientă relevanță pentru tema aleasă.

Am arătat, în capitolul anterior, cum poate limita un nebun raza de acțiune a calului advers – „lasso-ul pentru cal".

În finalurile de partidă acest lucru este decisiv, după cum o demonstrează partida următoare:

FISCHER-ADDISON (Cleveland 1957) **B11**

1.e4-c6 2.Cc3-d5 3.Cf3 (Acest sistem era deseori jucat de **Fischer** împotriva apărării Caro-Kann) **3…d:e4 4.C:e4-Cf6** (Se mai poate juca aici şi 4...Ng4 5.h3-N:f3 6.D:f3-Cd7 7.Cg5-Cgf6 8.Db3-e6 9.D:b7-Cd5! 10.Ce4-Cb4 11.Rd1-f5! 12.c3-Tb8 cu inițiativă pentru negru, ca în partida **Fischer-Cardoso**, Portorož 1958. În sistemul care începe cu 4…Cf6 negrul acceptă din start dublarea pionilor pentru a clarifica poziția în centru şi pentru a obține un joc activ de figuri) **5.C:f6+ e:f6 6.Nc4-Nd6** (Mai precis

este aici 6…De7+ 8.De2-D:e2+ 9.N:e2-Nd6 10.0-0 0-0 11.Td1-Te8 12.d4-Cd7 cum s-a jucat în partida **Zaițev –Bronstein**, URSS 1970) **7.De2+ ?!** (Mai târziu, **Fischer** a întărit jocul albului: 7.0–0 0–0 8.d4-Ne6 9.N:e6 f:e6 10.Te1-Te8 11.c4-Ca6 12.Nd2-Dd7 13.Nc3-Nb4 14.Db3-N:c3 15.b:c3-Cc7 16.a4! -b6 17.h3-Tab8 18.Te4! cu joc mai bun pentru alb, ca în partida **Fischer –Panov**, Skopje 1967) **7…De7 8.D:e7+ R:e7 9.d4-Nf5 10.Nb3-Te8 11.Ne3-Rf8 12.0–0–0 Cd7 13.c4-Tad8 14.Nc2-N:c2 15.R:c2-f5 16.The1-f4 17.Nd2-Cf6?** (Acum negrul trebuia să simplifice poziția jucând 17…T:e1+ 18.T:e1-Te8. După mutarea din partidă, albul preia inițiativa) **18.Ce5! -g5 19.f3! Ch5 20.Cg4-Rg7 21.Nc3-Rg6 22.T:e8-T:e8 23.c5-Nb8 24.d5!** (**Fischer** forțeaza cu această mutare trecerea în final) **24…c:d5 25.T:d5-f5 26.Ce5+ N:e5 27.T:e5-Cf6 28.T:e8-C:e8** (Vezi diagrama 28)

Diagrama 28

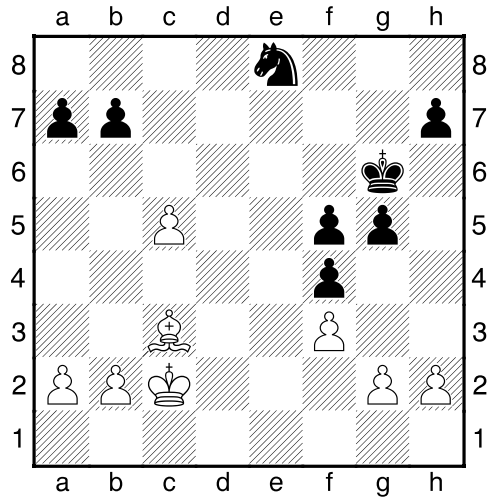

Acum albul aruncă „laso”- ul: **29.Ne5!!** (Calul negru nu are mutări satisfăcătoare, mobilitatea sa fiind extrem de limitată. Comparați această poziție cu cele din diagramele 17 si 18 şi observați similitudinea de idei aproape perfectă. Din cauza structurii de pioni defectuoase si a faptului ca albul isi poate face un pion liber pe flancul damei, negrul nu poate juca 29…Cf6, deoarece după

30.N:f6 finalul de pioni este pierdut, negrul jucând practic cu un pion în minus. Restul e simplu şi nu mai necesită comentarii) **29…Rh5 30.Rd3-g4 31.b4-a6 32.a4-g:f3 33.g:f3-Rh4 34.b5-a:b5 35.a5-Rh3 36.c6** şi negrul a cedat **1–0**

Tot în capitolul anterior, atunci când am analizat partida **Smâslov-Benkö** (Monte Carlo 1969) , am vazut cum poate fi limitată activitatea calului negru din b8, prin acţiunea coodonată a turnului şi calului alb, într-un final cu caracter complex.

Vom analiza acum partida **Botvinnik-Alehin** (Turneul AVRO,Olanda 1938) care prezintă multe similitudini cu cea amintită, insistând în mod special asupra finalului. Comentariile partidei, aparţinând lui **Kasparov** şi **Botvinnik,** constituie o adevarată lecţie de şah de înaltă ţinuta.

Ele au fost reproduse, uneori în paralel, pentru a obtine o imagine cat mai sugestivă şi completă asupra luptei ce se desfasoară pe tablă:

BOTVINNIK - ALEHIN (AVRO, Olanda 1938) **D41**

1.Cf3-d5 2.d4-Cf6 3.c4-e6 4.Cc3-c5 5.c:d5-C:d5 6.e3-Cc6 7.Nc4-c:d4 8.e:d4-Ne7 9.0–0 0–0 10.Te1 („Poziţiile cu pion izolat au fost studiate de Botvinnik cu multă atenţie. Se considera că pionul izolat constituie, prin el însuşi o slăbiciune. Botvinnik a fost primul care a arătat că slăbiciunea pionului izolat poate fi compensată printr-un joc activ de figuri în centru” -**Kasparov**) **10...b6?!** („Este greu de spus dacă această mutare naturală constituie greseala decisivă. Dorinţa de a fiancheta nebunul s-ar fi îndeplinit mai eficient dacă negrul juca acum 10…C:c3 11.b:c3-b6, aşa cum s-a întâlnit adesea în practica ultimelor turnee. Sunt posibile de asemenea mutarile 10…Nf6 si 10….a6”-**Botvinnik**. „După 10...C:c3 11.b:c3-b6 12.Nd3-Nb7 13.h4!-N:h4 14.C:h4 D:h4 15.Te3 albul are o puternică initiativă pentru pionul sacrificat. Cel mai bine este aici 10...a6”- **Kasparov**) **11.C:d5! e:d5 12.Nb5-Nd7?** („Acum schimbul nebunilor de câmpuri albe nu mai poate fi evitat, iar minusurile mutării 10..b6 vor ieşi în

relief. Era mai bine 12…Ca5 cu joc complicat" –**Botvinnik**. „Singura posibilitate de a spera la egalare era 12...Nb7 13.Da4-Tc8 (*13...Dd6*) 14.Nf4 a6! cu sanse bune de aparare"-**Kasparov**) **13.Da4-Cb8 14.Nf4-N:b5 15.D:b5-a6 16.Da4** („Păstrînd controlul asupra câmpului c6 şi în acelaşi timp ameninţând ca după 17.N:b8 să câştige un pion.Acum negrului nu-i mai rămâne decât să caute simplificări"–**Botvinnik**) **16…Nd6 17.N:d6-D:d6 18.Tac1-Ta7 19.Dc2** („Coloana „c" este mai importantă decât coloana „e" deoarece câmpul c7 nu poate fi apărat"-Botvinnik) **19…Te7 20.T:e7-D:e7 21.Dc7-D:c7 22.T:c7** (Vezi diagrama 29)

Diagrama29

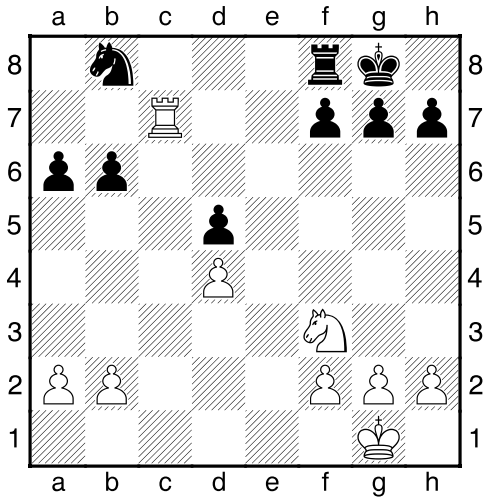

Observaţi poziţia afară din joc calului din b8, care nu are la dispoziţie nici un câmp pentru a se dezvolta, turnul din c7 limitând complet activitatea acestui cal.

Iată cum comentează **Botvinnik** această poziţie:„Avantajul pozitional al albului în acest final este evident. El controlează cu autoritate coloana „c", negrul neavând posibilitatea să contracareze acest lucru. În poziţie grea, **Alehin** găseşte cea mai bună idee de apărare: să-l forţeze pe alb să părăsească linia 7-a" **22...f6! 23.Rf1** (Greşit ar fi fost 23.Tb7? din cauza 23…Tc8! 24.Rf1 b5 şi negrul

obține controlul coloanei „c”- **Botvinnik**) **23...Tf7 24.Tc8+ Tf8 25.Tc3!** (Deşi albul nu are nici un fel de avantaj material şi poziția pionilor este aproape simetrică, din cauza lipsei de coordonare a figurilor sale negrul se află aproape în zugzwang. De aceea el este obligat să-şi slabească structura de pioni împingând pionii „g” şi „h”, pentru a nu ține regele legat de apararea lor”- **Botvinnik**) **25...g5 26.Ce1 h5** („Varianta 26...h6 27.Cc2-Rf7 28.Ce3-Re6 29.g4 este probabil singura şansă de a se apăra a negrului”- **Kasparov**. „După aceasta mutare, albul va avea un nou obiect de atac: pionul h5”-**Botvinnik**. Vezi diagrama 30)

Diagrama 30

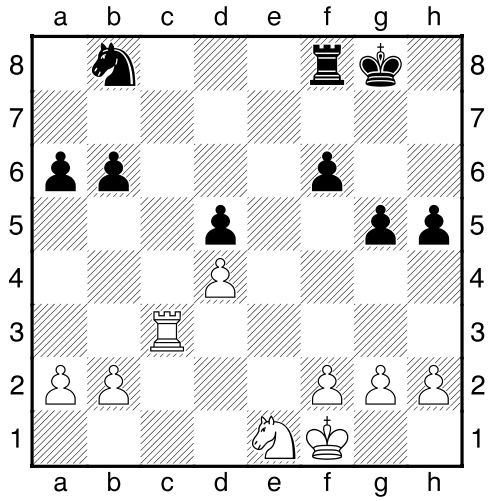

Suntem deja la mutarea 26 şi negrul nu a reuşit să-şi dezvolte calul din b8 (**!**), deoarece din cauza problemelor pe care le are pe coloana **„**c”, negrul nu a avut timpul necesar sa mute calul.
În această poziție albul a continuat cu extraordinara mutare **27.h4!!** (Semnele de exclamare îi aparțin lui **Kasparov**! „Fixează slăbiciunea pionului h5, care în contextul pasivității la care sunt obligate încă figurile negre, se dovedeşte un factor decisiv”- **Kasparov**) **27...Cd7** (Nu merge 27...g:h4 din cauza 28.Cf3. Cea

mai buna optinune rea probabil 27..Rf7, deşi după 28.h:g5 *(Mai neclar este 28.Cf3-g4 29.Ce1-Te8! 30.f3-g:f3 31.g:f3 Te6! şi calul negru poate intra în joc)* 28...f:g5 29.Cf3-Rf6 30.Ce5 până la remiză este o cale foarte lungă"-**Kasparov**) **28.Tc7-Tf7 29.Cf3!-g4 30.Ce1** („Calul se îndreapta spre f4 de unde va ţine sub observaţie pionii d5 şi h5"-**Kasparov**) **30...f5 31.Cd3-f4** (Numai aşa poate fi împiedicat calul alb să ocupe câmpul c4) **32.f3** („Cu 32.Cb4 albul ar fi castigat un pion, dar Botvinnik nu este interesat pentru moment de câştigul de material, el realizându-şi cu precizie matematică avantajul poziţional"-**Kasparov**) **32...g:f3 33.g:f3-a5 34.a4-Rf8 35.Tc6-Re7 36.Rf2-Tf5 37.b3-Rd8 38.Re2-Cb8** (Negrul sacrifică un pion pentru a-şi activiza calul.Vezi diagrama 31)

Diagrama 31

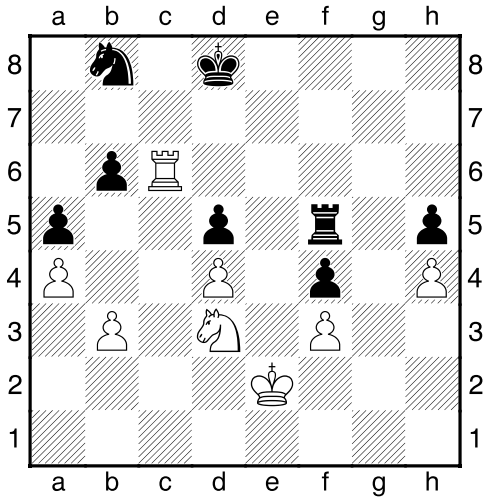

39.Tg6! (Albul refuză „darul grecesc", pentru a nu permite dezvoltarea calului din b8. La 39.T:b6? ar fi urmat 39… Rc7 si 40…Cc6 cu contraşanse pentru negru) **39...Rc7 40.Ce5-Ca6 41.Tg7+** („Cu 41.Tg5 albul ar fi câştigat ceva mai repede, deoarece nu merge 41...T:g5? din cauza 42.h:g5-Rd6 43.g6-Re7 44.g7" - **Kasparov**) **41...Rc8 42.Cc6** (Acum negrul nu mai poate

păstra egalitatea materială) **43…Tf6 43.Ce7+ Rb8 44.C:d5-Td6 45.Tg5-Cb4** („Ultima şansă a negrului rămâne finalul de turnuri. Dar şi fără cai pe tablă, partida nu mai poate fi salvată” - **Botvinnik**) **46.C:b4-a:b4 47.T:h5-Tc6** („La 47...T:d4 ar fi urmat 48.Tf5-Rc7 49.h5 cu castig”-**Kasparov**) **48.Tb5-Rc7 49.T:b4 Th6 50.Tb5-T:h4 51.Rd3** şi negrul a cedat. **1–0**

„Unul din acele finaluri în care nu există mutări frumoase sau variante complicate şi spectaculoase; toate mutările par simple, dar nu poți elimina nici una dintre ele, deoarece sunt strâns legate între ele.

În aceasta unitate constă, de fapt, adevarata frumusețe a partidei”

Considerăm că acest ultim comentariu al lui **Botvinnik** este mai mult decât concludent!

CONCLUZII

Tema tratată, de mare actualitate, este foarte importantă pentru procesul de antrenament modern în şah.
Abordarea problematicii limitării activității figurilor adverse în cele trei faze ale partidei: deschidere, joc de mijloc şi final, capătă o conotație deosebită, în strânsă legatură cu practica actuală.
Jucătorul modern de şah are de făcut față unei explozii informaționale fără precedent, iar selecționarea acestei informații devine, vrând-nevrând, o problemă destul de dificilă.
Nu întâmplator, atunci când se pregatesc pentru un meci sau un turneu pentru Campionatul Mondial, pretendenții apelează la echipe de secondanți, aceştia ajutându-l în mod special la selecționarea şi sistematizarea informației.
Daca ne gandim că, saptămânal, **TWIC**-ul publică pe internet aproximativ 2500 de partide, devine clar că fără o selecție şi o sistematizare corectă a informației, sportivul neexperimentat are toate şansele să se piardă în ,,oceanul" informațional.
Cum poate fi evitat acest lucru?
În primul rând, apelând la sfaturile unor antrenori competenți care să-l ajute ,,să ajungă la mal"
În al doilea rand, încercând abordarea unei anumite probleme aşa cum am făcut-o noi în aceasta lucrare sau într-un mod similar.
Modul de sistematizare al materialului din această lucrare nu este de loc întâmplător.
Orice jucător are un anumit repertoriu de deschideri, mai restrâns sau mai vast.
Indiferent de acest repertoriu, problema limitării activității figurilor adverse apare, ea făcându-se mai mult sau mai puțin simțită, în funcție de sistemul de deschidere ales.
Daca în sistemele cu caracter închis, importanța limitării activității figurilor adverse e de la sine de înțeles, în sistemele cu caracter deschis acest aspect este, uneori, mai greu de sesizat.

În partea referitoare la limitarea activității figurilor adverse în deschidere, am analizat atât un sistem (varianta Cigorin din Partida spaniolă) care face parte din categoria jocurilor deschise, cât şi un sistem (varianta Petrosian din Indiana regelui) care face parte din categoria jocurilor închise, tocmai pentru a avea o viziune de ansamblu cât mai completă asupra temei.
Problema limitării activității figurilor adverse în faza de deschidere este, desigur, o problema deschisă, practica de zi cu zi completând cu noi şi noi partide fondul informațional, în cele mai diverse sisteme de deschidere.
Marea majoritate a partidelor au fost selecționate din practica foştilor campioni mondiali sau pretendenți la titlul mondial, ca o garanție a calității acestor partide.

Astfel, de exemplu, atunci când am analizat varianta Petrosian din Indiana regelui am utilizat chiar partide jucate de fostul campion mondial, cu comentariile acestuia (vezi partidele **Petrosian-Suetin** si **Petrosian – Gligorici**), nu atât pentru faptul ca a fost promotorul acestui sistem, cât mai ales pentru faptul ca **l-a perfecționat continuu prin analizele proprii.**
În secțiunea dedicată jocului de mijloc, am încercat o sistematizare a ideilor pe categorii („lasso”-ul pentru cal, „capcana” pentru turn, etc.) tocmai pentru o mai uşoară înțelegere a aspectului vizat.
Este ştiut că sportivii tineri, în special juniorii mici, rețin cu uşurința astfel de denumiri şi sesizează mai rapid în timpul partidei, o idee de acest fel.
Acest lucru l-am observat, de altfel, în timpul procesului de antrenament cu sportivii proprii.
În partea referitoare la limitarea activității figurilor adverse în finalurile de partidă, am subliniat că această limitare are un caracter decisiv, ea constituind în multe finaluri didactice, baza metodei de câştig (vezi, de exemplu, studiul lui **Averbach**)
În plus am arătat cum, sesizând aspectul limitării activității unei figuri adverse, jucătorul încearcă trecerea rapidă în final, tocmai

pentru a fructifica avantajul figurii proprii active (partida **Fischer – Addison)**
Unul din cele mai importante exemple din lucrare, dacă nu cel mai important, a fost dat tot la secțiunea de finaluri prin analiza partidei **Botvinnik-Alehin**, ambii fosti campioni mondiali, cu comentariile lui **Botvinnik** si ale lui Kasparov, si acesta din urma fost campion mondial.
Punerea „ față în față" a comentariilor celor doi foşti campioni mondiali, **Botvinnik** si **Kasparov**, este o idee originală, menită să sublinieze atât evoluția temporală a gândirii şahiste, cât şi modul profund în care marii jucători sesizează nuantele cele mai fine ale poziției respective.
Evident că multe dintre nuanțele sesizate au fost identice, deşi comentatorii sunt diferiți.
Acest lucru era de aşteptat, deoarece aprecierea obiectivă a poziției are la bază aceleaşi fundamente.
Sau altfel spus, timpul trece - ideile rămân.
Am considerat, de aseamenea, absolut necesară completarea lucrării cu cele trei anexe, în care au fost introduse unele din partidele citate în comentarii, astfel încât sportivul să poată găsi suficient material pentru studiu suplimentar.
Tema aleasă nu este întâmplătoare.
În literatura română de specialitate, există extrem de puține lucrări, după ştiința noastră, în care ea sa fie abordată.
De altfel si pe plan mondial, numărul lucrarilor pe această temă este relativ mic comparativ, de exemplu, cu numeroasele materiale, (printre care o sumedenie de monografii) referitoare la studiul deschiderilor.
După cum am mai spus, datorită competițiilor şahiste de mare anvergură care au loc, şi implicit a numeroaselor partide care îmbogaățesc zi de zi patrimoniul şahist, tema are un caracter foarte deschis, neputând fi practic epuizată.
Din acest motiv, prezenta lucrare are, desigur, o importanță limitată temporal, lucru absolut normal de altfel.

Am încercat ca, din bibliografia utilizată, sa selecționăm cele mai sugestive exemple, renunțând acolo unde a fost cazul, la cele care aveau o relevanță relativ redusă.
Având în vedere importanța pe care o are în procesul de antrenament, în conditiile actuale, durata şi intensitatea acestuia, precum şi cantitatea minimă necesară de informație şahistă pe care trebuie să o rețină sportivul de performanță, lucrarea constituie, considerăm, o contribuție utilă la optimizarea antrenamentului, în special la grupele de performanță.

&&&&&&&&&&&&&&

ANEXA 1

PARTIDE SUPLIMENTARE ÎN PARTIDA SPANIOLA

1.GHELER - SMÂSLOV (Palma de Mallorca ,1970) **C98**

1.e4-e5 2.Cf3-Cc6 3.Nb5-a6 4.Na4-Cf6 5.0–0 Ne7 6.Te1-b5 7.Nb3 0–0 8.c3-d6 9.h3-Ca5 10.Nc2-c5 11.d4-Dc7 12.Cbd2-Cc6 13.d5-Cd8 14.a4-Tb8 15.b4-c4 16.Cf1-Ce8 17.a:b5-a:b5 18.C3h2-f5 19.e:f5-N:f5 20.N:f5-T:f5 21.Ne3-Tf8 22.Cf3-Cf6 23.Cg3-Cf7 24.Ta7-Tb7 25.Ta5-Dd7 26.Dd2-Tfb8 27.Tea1-Nd8 28.Ta6-h6 29.Ch2-Nb6 30.Chf1-Nc7 31.Dd1-Ch8 32.Ch5-C:h5 33.D:h5-Df7 34.D:f7+ R:f7 35.Cg3-Cg6 36.Cf5 Ce7 37.C:d6+ N:d6 38.T:d6-Cf5 39.Te6-Te7 40.Taa6-Td8 41.Nc5-Ted7 42.Rh2-Ce7 43.T:e7+ T:e7 44.N:e7-R:e7 45.Te6+ Rd7 46.Rg3-Ta8 47.Rf3-Ta3 48.Re4-T:c3 49.Tg6-Tc2 50.T:g7+ Rd6 51.Tg6+ Rd7 52.Tg7+ Rd6 53.Tg6+ Rd7 54.R:e5-Te2+ 55.Rd4-T:f2 56.Tg7+ Rd6 57.Tg6+ Rd7 58.g4 Td2+ 59.Re5-Te2+ 60.Rd4-Td2+ 61.Rc5-c3 62.Td6+ Re7 63.Te6+ Rd7 64.Te3-c2 65.Tc3-Th2 66.h4-T:h4 67.T:c2-T:g4 68.Th2-Tg6 69.R:b5-Rd6 70.Th5-Rc7 71.Rc5-Tf6 72.Th1-Rb7 73.b5-Tg6 74.Th5-Rc7 75.Tf5-Tg1 76.b6+ Rb7 77.Tf7+ Rb8 78.d6-Tc1+ 79.Rd5 1–0

2.THOMAS - RUBINSTEIN (Baden-Baden, 1925) **C98**

1.e4-e5 2.Cf3-Cc6 3.Nb5-a6 4.Na4-Cf6 5.0–0 Ne7 6.Te1-b5 7.Nb3-d6 8.c3 0–0 9.h3-Ca5 10.Nc2-c5 11.d4-Dc7 12.Cbd2-Cc6 13.d5-Cd8 14.Cf1-Ce8 15.a4-Tb8 16.a:b5-a:b5 17.g4-g6 18.Cg3 Cg7 19.Rh1-f6 20.Tg1-Cf7 21.Df1-Nd7 22.Ne3-Ta8 23.Dg2 T:a1 24.T:a1-Db7 25.Rh2-Ta8 26.Df1-Ta6 27.Cd2-Da8 28.T:a6-D:a6 29.Cb3-Cg5 30.Rg2-h5 31.h4-Cf7 32.g:h5-g:h5 33.Rh2-Dc8 34.Dg2-Rf8 35.Cd2-f5 36.e:f5-N:h4 37.f6-N:f6

38.Df3-Nh4 39.Ng6-N:g3+ 40.f:g3-Nf5 41.N:f7-R:f7 42.Ce4 Dd7 43.Nh6-Rg6 44.N:g7-R:g7 45.b4-c4 46.Cd2-Df7 47.De3 D:d5 48.Dg5+ Ng6 49.De7+ Rg8 50.Dd8+ Rf7 51.Dd7+ Rf6 52.Dd8+ Rf5 53.Dd7+ Rf6 54.Dd8+ Rg7 55.De7+ Df7 56.D:d6-Df2+ 57.Rh3-Rh6 58.Cb1-Df5+ 59.Rg2-D:b1 60.Df8+ Rg5 61.Dd8+ Rg4 62.Dd7+ Df5 63.Dd1+ Rg5 0–1

3.GHELER - HERNANDEZ (Las Palmas, 1980) **C98**

1.e4-e5 2.Cf3-Cc6 3.Nb5-a6 4.Na4-Cf6 5.0–0 Ne7 6.Te1-b5 7.Nb3-d6 8.c3 0–0 9.h3-Ca5 10.Nc2-c5 11.d4-Dc7 12.Cbd2-Cc6 13.d5-Ca7 14.Cf1-Nd7 15.a4-Tfb8 16.Cg3-Cc8 17.a5-c4 18.Nd2-Nf8 19.Ch2-Ce7 20.Ng5-Ce8 21.Dd2-Db7 22.b4-c:b3 23.N:b3-Tc8 24.Tec1-h6 25.Ne3-f5 26.e:f5-C:f5 27.C:f5-N:f5 28.Cf1-Cf6 29.Cg3-Ng6 30.c4-b:c4 31.N:c4-Ne7 32.Na2-T:c1+ 33.T:c1-Db5 34.Tc6-Dd3 35.Nc4-D:d2 36.N:d2-Nf7 37.Cf5-Nd8 38.C:d6-N:d5 39.T:a6-T:a6 40.N:a6 1–0

ANEXA 2

PARTIDE SUPLIMENTARE ÎN INDIANA REGELUI

1. PETROSIAN – IUHTMAN (Tbilisi 1959) E92

1.d4-Cf6 2.c4-g6 3.Cc3-Ng7 4.e4-d6 5.Ne2 0–0 6.Cf3-e5 7.d5 Ca6 8.Ng5-h6 9.Nh4-g5 10.Ng3-Ch5 11.Cd2-Cf4 12.0–0 Cc5 13.Ng4-a5 14.f3-Ccd3 15.Dc2-c6 16.Rh1-h5 17.N:c8-T:c8 18.a3-c:d5 19.c:d5-Cc5 20.Nf2-g4 21.g3-Cg6 22.f:g4-h:g4 23.Ne3-b5 24.C:b5-Db6 25.a4-Da6 26.Cc4-f5 27.T:f5-T:f5 28.e:f5-Db7 29.Dg2-Cb3 30.Cc:d6-Dd7 31.Tf1 1–0

2. OLAFSSON – GLIGORICI (Belgrad 1959) E93

1.c4-Cf6 2.Cc3-g6 3.d4-Ng7 4.e4-d6 5.Ne2 0–0 6.Cf3-e5 7.d5 Cbd7 8.Ng5-h6 9.Nh4-a6 10.0–0 De8 11.Cd2-Ch7 12.b4-Cg5 13.f3-De7 14.Rh1-f5 15.Tc1-Cf6 16.c5-Ch5 17.c:d6-c:d6 18.Ca4-Cf4 19.Cb6-Tb8 20.b5-a5 21.C:c8-Tb:c8 22.T:c8-T:c8 23.Cc4-Nf6 24.e:f5-g:f5 25.Ce3-Dh7 26.Ne1-Nd8 27.Dd2-Tc5 28.Nd1-Dd7 29.a4-Ch5 30.Nc2-Cg7 31.f4-Ce4 32.N:e4-f:e4 33.f:e5-Ng5 34.e6-De8 35.Df2-N:e3 36.D:e3-T:d5 37.D:e4-D:e6 38.Dc2-Tc5 39.Dd1-De4 40.Db3+ d5 41.N:a5-Tc2 42.Tg1-Cf5 43.Nb6-h5 44.a5-h4 45.Df3-Tb2 46.Dc3-Tc2 47.Dh3-d4 48.Df3-D:f3 49.g:f3+ Rf7 50.a6-b:a6 51.b:a6-Ta2 52.a7-h3 53.Td1-Re6 54.Rg1-Tg2+ 55.Rh1-Ta2 56.Rg1-Tg2+ 57.Rh1-Ta2 58.Te1+ Rd7 59.Rg1-Ch4 60.Te2-Ta3 61.Nc5-Ta5 62.Rf2-Cf5 63.Tb2-d3 64.Tb8-Ta2+ 65.Re1-Ch4 66.a8D-T:a8 67.T:a8-C:f3+ 68.Rd1 Rc6 69.Ne3-Rd5 70.Nf4 1–0

3.TAL – FISCHER (Bled TC, 1959) E93

1.d4-Cf6 2.c4-g6 3.Cc3-Ng7 4.e4-d6 5.Ne2 0–0 6.Cf3-e5 7.d5 Cbd7 8.Ng5-h6 9.Nh4-a6 10.0–0 De8 11.Cd2-Ch7 12.b4-Nf6 13.N:f6-Ch:f6 14.Cb3-De7 15.Dd2-Rh7 16.De3-Cg8 17.c5-f5 18.e:f5-g:f5 19.f4-e:f4 20.D:f4-d:c5 21.Nd3-c:b4 22.Tae1-Df6 23.Te6-D:c3 24.N:f5+ T:f5 25.D:f5+ Rh8 26.Tf3-Db2 27.Te8 Cdf6 28.D:f6+ D:f6 29.T:f6-Rg7 30.Tff8-Ce7 31.Ca5-h5 32.h4-Tb8 33.Cc4-b5 34.Ce5 1–0

4. HORT - VOGT (Leipzig 1973) **E93**

1.d4-Cf6 2.c4-g6 3.Cc3-Ng7 4.e4-d6 5.Cf3 0–0 6.Ne2-e5 7.d5 Cbd7 8.Ng5-h6 9.Nh4-g5 10.Ng3-Ch5 11.h4-g4 12.Cd2-f5 13.e:f5-Cdf6 14.N:g4-C:g3 15.f:g3-C:g4 16.D:g4-N:f5 17.De2 e4 18.0–0 Dd7 19.De3-c5 20.d:c6-b:c6 21.Cb3-c5 22.Tad1-De6 23.Cd5-Tab8 24.Td2-Nh7 25.Cf4-D:c4 26.T:d6-Tbd8 27.Tc6-Dc2 28.T:c5-D:b2 29.Tc7-a5 30.Tfc1-De5 31.T7c5-Dd6 32.T:a5-Tc8 33.T:c8-T:c8 34.Td5-Da6 35.Ch5-De6 36.Tc5-T:c5 37.C:c5-D:a2 38.C:g7-Da1+ 39.Rh2-D:g7 40.Ce6-Df6 41.Cf4-Nf5 42.Db3+ Rf8 43.Db8+ Rf7 44.Cd5-De6 45.Ce3-Ng6 46.g4-Rg7 47.Dc7+ Df7 48.D:f7+ R:f7 49.Rg3-Re6 50.Rf4-Nh7 51.g3-Rf6 52.h5-Re6 53.Cf5-Rd5 54.C:h6-Rd4 55.Cf5+ N:f5 56.g:f5-e3 57.h6 1–0

ANEXA 3

PARTIDE SUPLIMENTARE LA CAPITOLUL JOC DE MIJLOC

1.WINTER - CAPABLANCA (Hastings 1919) **C49**

1.e4-e5 2.Cf3-Cc6 3.Cc3-Cf6 4.Nb5-Nb4 5.0–0 0–0 6.N:c6 d:c6 7.d3-Nd6 8.Ng5-h6 9.Nh4-c5 10.Cd5-g5 11.C:f6+ D:f6 12.Ng3-Ng4 13.h3-N:f3 14.D:f3-D:f3 15.g:f3-f6 16.Rg2-a5 17.a4-Rf7 18.Th1-Re6 19.h4-Tfb8 20.h:g5-h:g5 21.b3-c6 22.Ta2-b5 23.Tha1-c4 24.a:b5-c:b3 25.c:b3-T:b5 26.Ta4-T:b3 27.d4-Tb5 28.Tc4-Tb4 29.T:c6-T:d4 0–1

2.MORRISON - CAPABLANCA (New York 1918) **C62**

1.e4-e5 2.Cf3-Cc6 3.Nb5-d6 4.Cc3-Nd7 5.d4-e:d4 6.C:d4-g6 7.Cf3-Ng7 8.Ng5-Cf6 9.Dd2-h6 10.Nh4 0–0 11.0–0–0 Te8 12.The1-g5 13.Ng3-Ch5 14.Cd5-a6 15.Nd3-Ne6 16.c3-f5 17.h4-f4 18.h:g5-h:g5 19.Th1-Nf7 20.Rb1-Ce5 21.C:e5-T:e5 22.Nh2-Cf6 23.g3-C:e4 24.N:e4-T:e4 25.g:f4-c6 26.Ce3-Da5 27.c4-D:d2 28.T:d2-g:f4 29.Cg4-Ng6 30.Ra1-Tae8 31.a3-Te1+ 32.T:e1-T:e1+ 33.Ra2-Nf7 34.Rb3-d5 35.N:f4-d:c4+ 36.Rb4-c3 37.b:c3-Te4+ 38.c4-T:c4+ 39.Ra5-T:f4 40.Td8+ Rh7 41.Td7-Ne6 0–1

3. SMÂSLOV – CASTRO (Biel 1976) **A30**

1.Cf3-Cf6 2.b3-g6 3.Nb2-Ng7 4.g3-b6 5.Ng2-Nb7 6.0–0 c5 7.c4 0–0 8.Cc3-d5 9.C:d5-C:d5 10.N:g7-R:g7 11.c:d5-D:d5 12.d4-c:d4 13.D:d4+ D:d4 14.C:d4-N:g2 15.R:g2-Ca6 16.Tfd1 Tfc8 17.Tac1-Rf6 18.Cb5-Cc5 19.b4-Ce6 20.T:c8-T:c8 21.C:a7-Tc2 22.a4-T:e2 23.Cc8-b5 24.a:b5-Tb2 25.Cb6-Cc7 26.Cd7+ Rg7 27.b6-Ca6 28.Cc5-C:b4 29.b7-Cc6 30.Td7-Ca5 31.T:e7 1–0

4.BALAŞOV – GULKO (Moscova 1976) **D86**

1.d4-Cf6 2.c4-g6 3.Cc3-d5 4.c:d5-C:d5 5.e4-C:c3 6.b:c3-Ng7 7.Nc4 0–0 8.Ce2-Dd7 9.0–0 b6 10.e5-Nb7 11.Cf4-e6 12.Dg4-c5 13.Ne3-Cc6 14.Tad1-c:d4 15.c:d4-Tfd8 16.h4-Tac8 17.h5-Cb4 18.Nb3-Ne4 19.h6-Nf5 20.Dg3-Nh8 21.Ch5-Rf8 22.Cf4-Nc2 23.Nd2-a5 24.N:b4+ a:b4 25.N:c2-T:c2 26.Db3-Dc7 27.D:b4+ -Rg8 28.a4-Tc4 29.Db5-Rf8 30.Ce2-Td5 31.Db3-Re8 32.Tb1-Td8 33.Tfd1-Tc2 34.Tbc1-Tc8 35.T:c2-T:c2 36.Db5+ 1–0

5. LUTIKOV - KRUTIANSKI (Moscova 1958) E42

1.d4-Cf6 2.c4-e6 3.Cc3-Nb4 4.e3-c5 5.Cge2 0–0 6.a3-c:d4 7.e:d4-Ne7 8.g3-d5 9.c5-b6 10.b4-b:c5 11.d:c5-a6 12.Ng2-Ta7 13.0–0 Cc6 14.Nb2-Cd7 15.Ca4-Cce5 16.Nd4-Nf6 17.Tc1-Tc7 18.Db3-Nb7 19.Tfd1-Da8 20.f4-Cc6 21.N:f6-C:f6 22.Cb6-Dd8 23.a4-Cd7 24.C:d7-T:d7 25.b5-Ca5 26.Dd3-Na8 27.Tc2-Db8 28.Dd2-Dd8 29.c6-Db6+ 30.Dd4-D:d4+ 31.C:d4-Td6 32.Tc5 Tc8 33.f5-e5 34.Ce2-a:b5 35.a:b5-C:c6 36.Td:d5-T:d5 37.N:d5 Ce7 38.T:c8+ C:c8 39.N:a8 1–0

BIBLIOGRAFIE

1.Samarian, S — **Să învățăm metodic şahul**
Editura Sport-Turism,
Bucureşti 1965

2.Karpov, A,
Mazukewitsch, A — **Stellungsbeurteilung und Plan**
Sportverlag Berlin, 1997

3.Karpov, A — **Izbrannîe partii 1969-1977**
(în limba rusă)
Fizcultura i sport, Moscova 1978

4.Petrosian, T — **Strategia speranței**
(în limba rusă)
Fizcultura i sport, Moscova 1985

5. Zlotink, B — **Poziții tipice în jocul de mijloc**
(în limba rusă)
Fizcultura i sport, Moscova 1986

6.Karpov, A — **Semen Furman**
(în limba rusă)
Fizcultura i sport, Moscova 1986

7.Smâslov, V — **În căutarea armoniei**
(în limba rusă)
Fizcultura i sport, Moscova 1979

8.Halifman, A — **Mikhail Tal – Games 1949-1962**
Editura World Sience
Sofia 1995

9. Averbach, I	**Finalurile de şah (vol. I) (în limba rusă) Fizcultura i sport, Moscova 1981**
10.Lisiţîn, G	**Finalurile în partida de şah (în limba rusă) Editura Tineretului, Bucuresti 1960**
11.Golubev, A	**744 de partide ale lui Bobby Fischer (in limba rusa) Editura Roleg Limited Moscova 1993**
12.Şereşevski, M	**Strategia finalurilor (în limba rusă) Fizcultura i sport, Moscova 1988**
13 . ********	**Revista Româna de Şah 1962-1990**
14. ********	**Revista „Şahmati v SSSR” 1965-1991**
15. ********	**Šahovski Informator vol. 1-80 Belgrad 1966-2002**